

Војнопензионерске теме и дилеме

ДА ПЕНЗИЈЕ БРЖЕ РАСТУ

Војне пензије су, попут оних других, дакле цивилних, спорије расле од плата припадника МО и Војске Србије. Већина пензионисаних подофицира и официра пензионисана је по формули 85 одсто од последње плате. Тим начином исказана је сва специфичност и огроман терет који носи војна професија.

Уобичајило се да средином лета отпочну разговори о предстојећем усклађивању пензија, у складу са законским решењем, да то буде половина од раста плата у јавном сектору и 50 одсто од инфлације. Пракса је показала да таквим начином уређења висине пензија није баш понајбољи исход, јер се манифестује ситуација у којој ниво просечне пензије у односу на просечну плату стално опада.

Сведоци смо наглог пораста цена, што се посебно манифестује у области прехранбених артикала. Није томе кумовала само суша. Наиме, евидентан је раст цена хране на глобалном нивоу. Осећа се тржишни поремећај и када су у питању други артикли. Потписник ових редова недавно је у више наврата куповао металне ручице за намештај. Сваки пут цене су биле више, а продавачица није могла да сакрије бес што свака нова пошиљка добављача има вишу цену и тако када их купци питају за цену не могу одмах да одговоре већ морају да загнуре у папире.

Цене неких грађевинских материјала готово су се удуплале. Занимљиво је да се надлежне институције које се баве статистичким праћењем цена не оглашавају, а људи би хтели да знају шта се догађа на слободном тржишту. Ако се где претерало у скоку цена, осим тржишта, вероватно би требало да интервенише и држава. Раст инфлације нагло смањује куповну моћ, чиме се деградира стандард, а параметри за усклађивање пензија се званично утврђују једном годишње.

Економија и време ће показати да ли је довољно само једном годишње усклађивати пензије, јер ако инфлација почне да дивља, то прети стандарду генерација трећег доба.

Уколико Србија забележи раст БДП од седам одсто, како се планира, а инфлација не пређе границу од три процента, пензије у Србији моћи ће да иду горе око пет одсто.

Наша земља је прошла кроз неколико фаза у погледу начина усклађивања пензија. Швајцарска формула уведена је 2003. и према њој су пензије усклађиване у априлу и октобру, да би она била напуштена већ 2005. као део аранжмана са ММФ-ом, пошто се инсистирало на смањењу јавне потрошње и на дугорочним пројекцијама које су упућивале на неодрживост пензионог система у Србији.

Овога лета државни званичници објавили су да се пензије, први пут после неколико деценија, исплаћују без помоћи државе, што је изванредна вест.

До 2008. примењивана је формула по којој су примања пензионера усклађивана само са растом цена. Њихова куповна моћ је одржана, али се однос према платама смањивао. Онда је наступио удар на буџет пошто су пензије током само јед-

не године повећане кумулативно за око 30 одсто. Удар на државни буџет био је одвише велики, па је 2010. уведено ново правило да се пензиони чекови усклађују са инфлацијом и економским растом изнад четири одсто. На крају је 2014. догодило се непопуларно смањење пензија, а 2018. почео је да важи нов институт - увећање уз пензију у условима постојања фискалног простора.

Усклађивање пензија, по свему судећи, у наредном периоду претрпеће извесне измене. У неколико наврата у медијима су објављена размишљања званичника Србије да пензије у размери седамдесет одсто прате плате запослених у јавном сектору. С обзиром на то да и даље плате расту брже од пензија, има места размишљањима да се пензије, с времена на време, „баждаре“ у односу на плате, како би се смањило њихово заостајање. Чланови Фискалног савета Србије наводе да имају спремне механизме за усклађивање пензија, уколико буде било потребе за тим.

До промена Закона о пензијском и инвалидском осигурању 2014. године, пензије су усклађиване два пута годишње. После усвајања швајцарске формуле 2019. године, формула је примењена два пута (за две године), а само три месеца након усвајања овог модела почеле су приче о његовој измени. Недавно је, међутим, ова промена одложена на три године, али колико нам је познато разлог одлагања није објављен.

Учеће јавног дуга у бруто друштвеном производу (БДП) у овом тренутку је 59 одсто и не очекује се да он ове године пређе границу од 60 процената.

Раст бруто друштвеног производа свакако ће бити главни генератор позитивних процеса у наредном периоду, како би генерације пензионера осетиле бољитак. Ако расте стандард запослених у јавном сектору, логично је да се у позитивном смеру помере и пензије. Тренутно један и по запослени издржава једног пензионера, а тај тренд ће, због депопулације нације, бити све неповољнији.

Неколико последњих година ресорне институције најављују реформу пензионог система. Досадашња искуства у спровођењу општерудних реформи указују на то да се не може очекивати да ће укупна друштвена ситуација после реформи бити значајније боље. Улагања у развој привреде треба да увећају бруто друштвени производ. Издвајања запослених за пензијско-инвалидско осигурање, при већим платама, такође су већа. Уколико се повећа и број запослених, такође ће се у Фонд ПИО слити више новчаних средстава. То онда ствара простор и за увећање пензија.

Пандемија вируса корона донела је но-

ве недаће пензионерима. Држава је реаговала тако што је становништву и предузећима доделила средства која су послужила за повећање потрошње, што је изазвало потребу за већом производњом. Укупан јавни дуг Србије крајем прошле године достигао је 26,7 милијарди евра, што је највећи износ у последње две деценије. Најмање задужење, у износу од 8,8 милијарди евра, забележено је крајем 2008. године, отада константно расте. Висина дуга никад се не посматра изоловано, већ је значајно колико он оптерећује државу, да ли је у стању да га сервисира, и на шта је позајмљени новац потрошен.

Повремена једнократна новчана давања пензионерима које предузима држава много значе за породичне буџете, али пензионери указују да би делотворније било да се повећају пензије.

Војне пензије су, попут оних других, дакле цивилних, спорије расле од плата припадника МО и Војске Србије. Већина пензионисаних подофицира и официра пензионисана је по формули 85 одсто од последње плате. Тим начином исказана је сва специфичност и огроман терет који носи војна професија. Основни постулат права јесте правило да се у стечена права не дира. У погледу војних пензија, мимо оних који су стекли то право, испало је другачије. Пензије су сведене, зависно од чина, на 60 до 65 одсто од плате активних припадника система одбране.

Када је реч о окружењу, војни пензионери у свакој од суседних земаља, осим, вероватно, у Бугарској, имају веће пензије од оних у Србији. У Румунији, на пример, војне пензије су од овдашњих веће за око 100 одсто, па и више од тога.

Војне пензије се не могу посматрати као социјална категорија јер је реч о примањима оних који су били у служби државе. Систем одбране оптерећује осипање младог официрског кадра. Привредни субјекти, знајући за квалитет војних кадрова, нуде младим потпоручницима, поручницима и капетанима много веће плате од оних које имају, како би прешли код њих. Није редак случај да компаније плате и трошкове школовања официра, како би их привукли. Један од начина решења ситуације је свакако повећање плата у систему одбране, што није лако ни једноставно. Потпоручници би могли да остану у систему одбране ако су сигурни у материјалну будућност. То подразумева да пензије старешина буду значајније веће, да због оскудице средстава за живот не буду принуђени да под старе дане раде на пословима физичког обезбеђења.

Звонимир ПЕШИЋ

Новине у реализацији пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности

ПРЕЦИЗНИЈИ АРШИНИ

Станови за припаднике ВС, МУП-а и БИА добар су потез државе

Из Управе за традицију, стандард и ветеране Министарства одбране примили смо информацију коју због важности преносимо у целости:

У „Службеном гласнику Републике Србије“, број 52/2021 од 24.05.2021. године, објављен је Закон о изменама и допунама Закона о посебним условима за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности, који је ступио на снагу дана 25.05.2021. године.

Овим обавештењем наводимо само поједине измене и допуне Закона, у односу на досадашњи Закон о посебним условима за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности („Службени гласник РС“, бр. 41/18, 54/19 и 9/20), које су од значаја за припаднике снага безбедности.

Измењена је тачка 5. става 1. члана 3. Закона, тако да се под лицем које нема трајно решену стамбену потребу (лице без стана) сматра припадник снага безбедности или члан његовог породичног домаћинства које у својини нема стан, односно део стана, породичну стамбену зграду, односно део породичне стамбене зграде. До сада се под лицем које нема трајно решену стамбену потребу (лице без стана) сматрало припадник снага безбедности или члан његовог породичног домаћинства које у својини нема стан, односно породичну стамбену зграду. Из овога произилази да је новина у односу на основни Закон то што се додаје да се под лицем које нема трајно решену стамбену потребу (лице без стана) сматра припадник снага безбедности или члан његовог породичног домаћинства које у својини нема део стана или део породичне стамбене зграде.

Такође је измењена и тачка 6. става 1. члана 3. Закона, тако да се под лицем са неодговарајућим станом сматра припад-

ник снага безбедности или члан његовог породичног домаћинства које у својини има стан, односно део стана, породичну стамбену зграду, односно део породичне стамбене зграде неодговарајуће површине, као и лице које је од 1. јуна 2018. године, отуђило стан, односно део стана, породичну стамбену зграду, односно део породичне стамбене зграде неодговарајуће површине. До сада се под лицем са неодговарајућим станом сматра припадник снага безбедности или члан његовог породичног домаћинства које у својини има стан, односно породичну стамбену зграду неодговарајуће површине и структуре. Из овога произилази да је новина у односу на основни Закон то што се додаје да се под лицем са неодговарајућим станом сматра припадник снага безбедности или члан његовог породичног домаћинства које у својини има део стана или део породичне стамбене зграде.

У тачки 11. става 1. члана 3. Закона, прописано је да стамбена зграда за колективно становање јесте стамбена зграда са најмање четири етажне. До сада је било прописано да стамбена зграда има најмање три спрата и поткровље или повучени спрат.

Измењен је и члан 5. став 3. Закона, у смислу да је прописано да приоритет за куповину стана под повољнијим условима на територији града Београда има запослени припадник снага безбедности, коме је место запослења у моменту подношења пријаве на територији града Београда, а за остала лица (пензионери из МО и ВС, МУП-а, БИА и Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде, као и борци, чланови породица палих бораца, ратни војни инвалиди и мирнодопски војни инвалиди), приоритет за куповину стана под повољнијим условима на те-

риторији града Београда, остварују уколико имају пребивалиште на територији града Београда, пре ступања на снагу Закон о изменама и допунама Закона о посебним условима за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности („Службени гласник РС“ број 54/19 - дана 26.07.2019. године). До сада је било прописано да приоритет за куповину стана под повољнијим условима на територији града Београда има запослени припадник снага безбедности, коме је место запослења на територији града Београда. Други припадници снага безбедности, у смислу овог закона, приоритет за куповину стана под повољнијим условима на територији града Београда, остварују уколико имају пребивалиште на територији града Београда на дан ступања на снагу Закон о изменама и допунама Закона о посебним условима за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности („Службени гласник РС“ број 54/19 - дана 26.07.2019. године). Новина је да запослени припадник снага безбедности, да би имао приоритет, мора имати место запослења у Београду у моменту подношења пријаве, а пензионисана лица да имају пријављено пребивалиште у Београду пре 26.07.2019. године.

Новина је, што је у ставу 4. члана 5. Закона, прописано да приоритет за куповину стана под повољнијим условима на територији града Новог Сада има запослени припадник снага безбедности, коме је место запослења на територији Аутономне покрајине Војводине у моменту подношења пријаве, а за остала лица приоритет имају лица која имају пријављено пребивалиште на територији Аутономне покрајине Војводине пре ступања на снагу овог закона, односно пре 25.05.2021. године. До сада није било ограничење за куповину стана у Новом Саду.

Новина је да ће Влада посебним актом ближе уредити услове, начин и поступак за утврђивање испуњености услова за куповину стана под повољнијим условима, што значи да се више неће доносити одлука министра одбране о испуњености услова за куповину стана под повољнијим условима (члан 5. став 5. Закона), као и да ће се посебним актом Владе уредити начин, поступак и процедуре продаје станова и утврђивања редоследа лица која испуњавају прописане услове за куповину станова под повољнијим условима (члан 5. став 10. Закона). До сада није био посебно уређен поступак пријављивања и утврђивања редоследа лица која испуњавају прописане услове за куповину станова.

Такође, новина је што се након доношења акта из става 5. члана 5. Закона, утврђује списак лица која могу остварити право на куповину стана под повољнијим условима, са подацима о припаднику снага безбедности, у складу са овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона. (члан 5. став 6. Закона). Списак лица из става 6. члана 5. овог закона, закључује се даном објављивања јавног позива за продају станова у стамбеним зградама за колективно становање, а списак лица са подацима се води и редовно ажурира у јединственом информационом систему Генералног секретаријата Владе, у којем се обрађују име и презиме, ЈМБГ,

адреса пребивалишта и други подаци о припаднику снага безбедности који су од значаја за утврђивање списка лица.

Члан 7. став 1. Закона се мења и гласи: „станови у стамбеним зградама за колективно становање пројектују се и граде са површином која не може бити мања од 46 м², нити већа од 92 м²“. Додат је нови став 2. који гласи: „станови из става 1. овог члана, пројектују се и граде са просторима и просторијама у складу са подзаконским актом којим се уређују услови и нормативи за пројектовање стамбених зграда“. До сада је у ставу 1. овог члана била прописана структура и површина станова који се пројектују и граде, од гарсоњере површине до 32 м², па до четворособног стана површине до 92 м².

У члану 14. став 1. Закона је прописано да поступци који до дана ступања на снагу овог закона (а то је 25.05.2021. године) нису окончани окончаће се по одредбама овог закона, осим поступака за остваривање права на куповину стана на појединачној локацији који ће се окончати по прописима по којима су започети.

У члану 15. Закона је прописано да подзаконски акти за спровођење овог закона донеће се у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона. То значи да се до краја јула 2021. године очекује доношење подзаконских аката из члана 5. став 5. и 10. овог закона.

Трећа (бустер) доза вакцина против ковид-19

ОЧЕКУЈТЕ ПОЗИВ

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ извршио је допуну Стручно-методолошког упутства за спровођење ванредне препоручене имунизације и доставио је преко мреже института и завода за јавно здравље свим здравственим установама које спроводе имунизацију. Информације о начину апликације вакцина, уз поштовање свих принципа безбедне имунизационе праксе, дате су у оквиру овог Упутства за здравствене раднике за примену вакцина.

Трећа (бустер) доза вакцине против ковид-19 се примењује код особа код којих је од давања друге дозе прошло најмање шест месеци, без обзира на врсту вакцине коју су примиле.

Подсећамо да су у Србији на располагању четири врсте вакцина којих има довољно на вакциналним пунктовима у земљи –Sinopharm, Спутник В, RPIfer-Biothch и Астра Зенек.

Вакцинација је безбедна, ефективна и једина специфична мера превенције и сузбијања ковид-19 која даје двоструку заштиту, и то кроз индивидуалну заштиту највећег броја вакцинисаних, као и кроз постизање колективног имунитета.

Споменик оснивачу Крушевца цару Лазару

Видовданске манифестације КОСОВСКИМ ЈУНАЦИМА

Поводом Дана града – Видовдана и обележавања 632. годишњице Боја на Косову, председник Републике Србије, Александар Вучић, предводио је церемонију одавања државних и војних почести пред спомеником Косовским јунацима.

Председник Републике Србије Александар Вучић положио је венац на Споменик косовским јунацима и одао пошту српским ратницима страдалим у ослободилачким ратовима. Обраћајући се окупљеним грађанима, председник је поручио да се Србија уздигла из пораза и да је данас слободна и слободарска земља у којој не одлучује нико други до њених грађана.

„Данас је Видовдан, кажу дан на који се све види, дан у ком препознате ко је вера, а ко невера, дан који представља симбол величине нашег народа, дан који је у нашим поразима показивао колико смо велики иако бројчано мали. Данас сам посебно срећан што се налазим у Крушевцу, на 650 година од оснивања града, и што могу да кажем да Србију и тада када су мислили да су је покорили – нису јер је српски дух непоколебљив, непокоран и никад није устукнуо“, рекао је председник Вучић и истакао да Србија Видовдан слави као победник јер постоји много тога чиме можемо да се поносимо, много тога што смо урадили и треба да наставимо да радимо још храбрије. Он је нагласио да основне вредности српске државе морају да буду да води рачуна и да брине о сваком грађанину, без обзира на верску и националну припадност, наша независност, слобода, као највиша вредност, и мир.

Поводом Дана града, венце на Споменик косовским јунацима положили су: бивши градоначелник и директор БИА Братислав Гашић, градоначелник Јасмина Палуровић, начелник Расинског управног округа Братислав Весић, делегација Војске Републике Србије, делегација МУП Србије, делегације побратимских градова, Бијељина, Жалец, Липецк, Ставроп, Удружење Крушевљана у Београду, СУБНОР, Резервне војне старешине, политичке партије, многе друге слободарске организације и удружења.

У име Удружења војних пензионера, венац је положила делегација коју су чинили: председник ГрОД Душан Самарџић, секретар Горан Мишковић, председник НО Бурђер Радмановац и члан Миодраг Јефтић.

Председник Вучић је учествовао на сед-

ници Владе Републике Србије одржаној данас у Крушевцу, поводом 650 година од оснивања тог града, на којој се разговарало о даљем напретку Србије, начинима да се оснаже државне фабрике и да се помогне најудаљенијим местима и општинама, додатно запосле људи и обезбеди им се бољи живот.

Његова Светост патријарх српски Порфирије, кога су Крушевљани свечано дочекали пред капијом Цркве Лазарице, упутио је благослов Епископу крушевачком Господину Давиду и свој духовној деци, подсетивши се својих војничких и студентских дана, када је служио војни рок у крушевачкој касарни, а молио се под сводовима Цркве Лазарице.

Ово је прва званична посета 46. поглавару СПЦ престолом Граду Крушевцу, који је у беседи рекао да ће Крушевац и његове житеље увек имати у својим молитвама.

Патријарх је у престоници Града цара Лазара, који прославља јубилеј 650 година од оснивања, дошао са Свете српске земље, Косова и Метохије, где је за Видовдан служио Свету литургију у Грачаници.

У част великог јубилеја, 650 година од оснивања Града, Крушевац је добио други споменик посвећен оснивачу, Кнезу Лазару.

Споменик су открили градоначелник Јасмина Палуровић и директор БИА, иначе иницијатор идеје о подизању споменика, Братислав Гашић.

„Наш царски град велику пажњу поклања очувању историјских и традиционалних вредности. Споменици чувају историјско наслеђе, преносећи сећање на нове генерације и дајући смисла историјском континуитету. Споменик Кнезу Лазару носи у себи огромну симболичку моћ, као инспирацију генерацијама које долазе у намери да се овековечи и сачува оно што су нам дали попут њега оставили у аманет,“ рекла је приликом отварања Јасмина Палуровић.

Аутор скулптуре је др Борис Стајковац, уз коауторство Томе Коматине, а своју инспирацију образложио је следећим речима: „Желели смо да овим спомеником покажемо да кнез гледа ка свом граду, који је пре 650 година створио, гледа ка деци, ка будућности, али исуканог мача окренутог ка Косову ка коме су усмерени његов штит и његово срце које је остало тамо“.

др Александар Симоновски

Обележен Дан страдања родољуба у Првом светском рату

НИСУ ЗАБОРАВЉЕНИ

У касарни „Цар Лазар“ 14. јула на спомен-обележје положени су венци поводом Дана страдања родољуба у Првом светском рату. У име града Крушевца венац је положио председник Скупштине града Предраг Вукићевић.

Венце су положили и представници Гарнизона Војске Србије Организација резервних војних старешина, Удружење за неговање традиција слободарских ратова Србије, представници СУБНОР-а, Удружење војних пензионера и Кола српских сестара.

Делегацију УВПС Крушевац представљали су председник ГрОД Душан Самарџић и секретар ГрОД УВПС Крушевац Горан Мишковић.

Обележен је догађај када је 14. јула 1916. године у касарни „Цар Лазар“ обешено осам родољуба са територије општине Брус, који су осуђени од стране аустроугарског војног генералног гувернера, коме је Крушевац припадао. Наиме, у току лета 1916. године аустроугарске власти су откриле једну од организација које су имале задатак да припреме противдржавни покрет. Окупаторска истрага дошла је до података који су јој били довољни да ухапсе 38 виђенијих људи из крушевачког и бруског краја, као и неке угледне Београђане, који су се у овом крају затекли по слому српске одбране у јесен 1915. године. Испитивањем затвореника, непријатељ је дошао до закључ-

Делегација УВПС полаже венац на спомен-обележје

ка да је заиста у питању била тајна организација са седиштем у Брусу и под вођством Сибина Јеличића, велеиндустријалца. Суђење је одржано 11. јуна 1916. године у Крушевцу, на коме су на смрт вешањем осуђени – „због злочина против државне силе, завере и подстицања народа да не предаје оружје“.

Мр А. Симоновски

Из Војне болнице Ниш

ОБЕЛЕЖЕН ДАН САНИТЕТСКЕ СЛУЖБЕ

П олагањем венаца на споменике у кругу Војне болнице Ниш, обележена је 182-годишњица санитетске службе. Венце су положили представници Војне болнице, Руског хуманитарног центра, Градске општине „Пантелеј“, Кола српских сестара, многа удружења, као и нишка Градска организа-

ција Удружења војних пензионера.

„На данашњи дан је постављен штабни лекар, пореклом Војвођанин др Емерих Лидемајер, који је убрзо постао и шеф санитета. Учинио је велике ствари за санитетску службу, борио се против епидемије, основао карантинску службу на граници, написао прву књигу о улози санитетске службе. Био је човек огромне енергије“, истакао је управник Војне болнице др Вељко Милић.

Говорећи о санитетској служби, др Милић је рекао да је она данас другачија и да се прилагођава да одговори свим изазовима. Војна болница је два пута била у режиму ковида, а њени припадници су извршавали све задатке. Збрињавани су цивили пацијенти, формирана ковид болница, њени припадници учествовали су у раду пољске болнице у Новом Пазару, Чаиру, Студентском дому, УКЦ Ниш, Лесковцу и др.

О раду Војне болнице најбоље говоре њени пацијенти, претпостављена команда и команданти мировних операција, где Војна болница стално упућује своје стручњаке.

Управник болнице др Милић је посебно захвалио војним пензионерима и „но ковид пацијентима“, на разумевању и стрпљењу, које су испољили чекајући прегледе, дијагнозу и терапију. Они су поднели и највећу жртву током пандемије.

Мр М. Пантелић

Делегација нишких војних пензионера у кругу Војне болнице Ниш

Обележен Дан устанка Србије НА ПРАВОЈ СТРАНИ ИСТОРИЈЕ

Међу учесницима свечаности у Белој Цркви била је и десеточлана делегација Удружења војних пензионера Србије из Шапца.

У Белој Цркви је 7. јула је на свечан начин обележено 80 година од дана када се у том месту 1941. године огласила прва устаничка пушка. Том догађају присуствовали су представници Владе Републике Србије са државним секретаром Миодрaг Капором на челу, Министарства одбране и Војске Србије, које је предводио бригадни генерал Жељко Кузмановић, СУБНОР-а Србије са председником генерал-мајором Видосавом Ковачевићем на челу, општине Крупањ коју је предводио председник Иван Исаиловић, затим представници многобројних удружења из свих крајева Србије, борци и њихови потомци, поштоваоци традиције НОР-а и многобројни грађани Мачве Рађевине, и Поцерине. Међу учесницима свечаности била је и десеточлана делегација Удружења војних пензионера Србије из Шапца.

Након интонирања државне химне „Божје правде“ у извођењу Репрезентативног оркестра Гарде, на спомен-обележје посвећено устанку венце су положили и одале пошту бројне делегације државних институција, локалне самоуправе, борацких и других удружења и грађани.

Испред камена на којем су исклесане речи „Овде је Србија рекла слобода“ потом је одржана свечаност која је по масовности и организованости превазишла неколико претходних.

У име локалне самоуправе високе госте и окупљене грађане поздравио је председник општине Крупањ Иван Исаиловић, који је нагласио задовољство што се на том месту сваке године окупља све већи број грађана.

„Прошло је 80 година од почетка борбе против фашиста. Не треба никада заборавити најдрагоценије у животу, а то је слобода. Наши преци су нас задужили. Хвала што сте дошли и не заборављајте тековине НОР-а и слободарски дух српског народа који вековима траје. Још дуго, дуго ћемо памтити тековине нашег НОР-а. Памтићемо дела наших предака, рекао је Исаиловић.

Председник СУБНОР-а Србије Видосав Ковачевић истакао је чињеницу да је прошло осам деценија од када је српски народ рекао историјско НЕ нацизму и фашизму, одазвао се позиву КПЈ и Јосипа Броза Тита и кренуо у општенародни устанак, заједно са другим народима Југославије и у одлучну борбу против окупатора.

„У тој четворогодишњој борби српски народ је тешко страдао, али је стао у ред победника у Другом светском рату, исто онако као су наши преци стајали у строју победника у Првом светском рату. Са победом је дошла слобода коју су нам донели борци НОР-а. СУБНОР Србије управа чува и баштини културу сећања, а то значи нашу славну антифашистичку прошлост и све ослободилачке ратове које је водила Србија.

У име Владе Републике Србије венац је положио државни секретар Миодрaг Капор

Свечаности је присуствовао велики број грађана

Наглашавајући да је од када се Иван Исаиловић налази на челу крупањске општине значајно унапредио обележавање Дана устанка у Белој Цркви, председник СУБНОР-а Србије генерал-мајор Видосав Ковачевић уручио му је високо признање те организације „Велико хвала“.

Државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Миодрaг Капор, обраћајући се окупљенима, казао је да је Србија на том месту одлучила да брани своју слободу и да поносно, уздигнуте главе, стане у ред држава које се боре против фашизма.

„Као и увек Србија је тада била на правој страни историје. Србија је била против највећих зала, а то је свакако био фашизам у прошлом веку. Велика је жртва и велика заслуга наших славних предака што данас живимо слободно. Тим пре је већа наша обавеза да не дозволимо да се величина њихове жртве, њихово страдање и борбе коју су водили никада не заборави, нити да се не уништава и омаловажава нашим личним политичким и другим несугласицама.

Живимо у времену када поред вируса корона и других болести све више влада

вирус звани ревизионизам и покушаја којим се жели да се од агресора и зла направе жртве, а жртве да се прикажу као кривци. Не смемо им помагати у томе, већ се морамо одлучно супротставити и борити против тога.

Брзина живљења и протока информација условљава да млади све мање имају могућности да сагледају величину и значај српске борбе за слободу током историје, па су због тога значајно изложени ревизији историје... Скупови као данашњи препрека су мењању историје. Надам се да

ћемо обезбедити да убудуће овде буде што више младих.

Данас се воде нове битке: она против пандемије, за економски напредак за већи ниво знања и културе, против беле куге, за бољу живот сваког грађанина. За те борбе нам је потребно уједињење и заједничка борба. Не смемо дозволити да нас деле. Наша обавеза је да поштујемо претке који су били бољи од нас, а да државу предамо потомцима бољу него што смо је затекли. Не заборавимо да се домовина брани борбом, али и чашћу, поштењем, знањем, радом и васпитањем. Зато морамо дати све од себе да у миру обезбедимо што боље услове за живот сваког грађанина, рекао је између осталог Капор.

У пригодном културно-уметничком програму учествовали су Оливер Њего, професор на Музичкој академији у Београду, Зоран Тутуновић, члан Уметничког ансамбла МО „Станислав Бинички“ и глумца Народног позоришта у Београду Лепомир Ивковић. Водитељ целокупне манифестације је био наш познати новинар Миша Ћирић.

3. П.

Комеморативна свечаност на Опленцу

СЕЋАЊЕ НА КАРАЂОРЂА

Делегација Министарства одбране и Војске Србије положила је 25. јула венце и одала почаст поводом обележавања 204. годишњице од смрти Ђорђа Петровића Карађорђа, вође Првог српског устанка, у цркви Светог Ђорђа на Опленцу код Тополе.

Државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Миодраг Капор предводио је церемонију, а венце су положили и помоћници министра унутрашњих послова Жељко Веселиновић, председник Општине Топола Игор Петровић, представници „Задужбине краља Петра Првог“, удружења за неговање традиција ослободилачких ратова Србије и грађани.

Вожд Ђорђе Петровић Карађорђе, предводник Првог српског устанка, убијен је у Радовањском лугу код Велике Плана 25. јула 1817. године, а сахрањен у саркофагу које се налази у цркви светог Ђорђа на Опленцу.

Државну делегацију предводио је државни секретар Миодраг Капор

Земун

ОДАТА ПОШТА ПАРТИЗАНИМА

У организацији Општинског одбора СУБНОР-а Земун испред споменика палим борцима НОР-а од 1941. до 1945. године обележен је Дан устанка Србије.

Председник СУБНОР-а Земун Миодраг Здравковић одржао је краћу беседу. Венце на споменик положили су представници СУБНОР-а, затим делегација ОО УВПС Земун са Славком Дошеновићем на челу и других организација и институција. **Т. Митушев**

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јуну 2021. године

ОД КОЛЕГА КОЛЕГАМА

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Извршни одбор, је на седници одржаној 2. јула размотрио захтеве достављене у јуну 2021. године, и на основу прописаних критеријума и испуњених услова, донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника
ОпОр Земун ДМ: 37.000,00 – по члану 9.137,00 динара;
ОпОр Зрењанин МЈ: 33.000,00 – по члану 13.378,90 динара;
ОпОр Зрењанин МП: 33.000,00 – по члану 8.852,1 динара;
ОпОр Бела Црква СБ: 30.000,00 – по члану 13.750,00 динара;
ОпОр Врање МД: 33.000,00 – по члану 9.947,88 динара;
ОпОр Бачка Топола НБ: 35.000,00 – по члану 12.000,00 динара;
ОпОр Пирот ТЉ: 33.000,00 – по члану 15.697,49 динара;
ОпОр Краљево ТВ: 30.000,00 – по члану 14.481,29 динара;
ОпОр Крагујевац РД: 33.000,00 – по члану 11.067,20 динара;
ОпОр Прокупље ТВ: 35.000,00 – по члану 4.849,35 динара;
ОпОр Зрењанин СН: 30.000,00 – по члану 13.010,24 динара;
ОпОр Ниш ЂП: 35.000,00 – по члану 12.462,57 динара;
ОпОр Ниш ЂБ: 33.000,00 – по члану 14.950,10 динара;
ОпОр Сремска Митровица КА: 35.000,00 – по члану 9.371,07 динара;

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. и на основу члана 3. став 2. Правилника, без ограничења по издржаваном члану.
ОпОр Горњи Милановац ТС: 25.000
ОпОр Пирот СМ: 25.000
ОпОр Сремска Митровица ЛЖ: 20.000
ОпОр Зајечар КК: 10.000
ОпОр Нови Београд ЈР: 10.000
ОпОр Смедерево ЦН: 25.000
ОпОр Нови Београд МЉ: 20.000
ОпОр Прокупље МР: 15.000
ОпОр Ниш ВМ: 25.000
ОпОр Прокупље ЈД: 15.000
ОпОр Краљево ПК: 25.000
ОпОр Крагујевац НС: 20.000
ОпОр Нови Београд БС: 20.000
ОпОр Нови Београд НС: 25.000
ОпОр Вождовац ПС: 25.000
Новчана средства ће бити уплаћена

на текуће рачуне 5. јула 2021. године.

Захтеви који буду достављени од 1. јула до 31. јула 2021. године биће решавани почетком августа 2021. године

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јулу 2021. године

ЗА ПРЕВЛАДАВАЊЕ НЕДАТА

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Извршни одбор је на седници одржаној 30. јула 2021. године, размотрио захтеве достављене у јулу 2021. године, и на основу прописаних критеријума и испуњених услова, донео одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника
ОпОр Краљево РБ: 37.000 – по члану 7.681,85 динара;
ОпОр Зајечар ДМ: 35.000 – по члану 16.27,70 динара;
ОпОр Бела Црква КС: 35.000 – по члану 10.746,25 динара;
ОпОр Бела Црква МД: 30.000 – по члану 16.707,97 динара;
ОпОр Нови Сад МЈ: 30.000 – по члану 12.08,92 динара;
ОпОр Прокупље РР: 30.000 – по члану 14.397,06 динара;
ОпОр Нови Београд ВС: 32.000 – по члану 15.955,76 динара;
ОпОр Ћуприја ИР: 35.000 – по члану 7.438,09 динара;
ОпОр Земун ЈМ: 32.000 – по члану 16.920,94 динара;
ОпОр Панчево ММ: 32.000 – по члану 16.302,99 динара.

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. и на основу члана 3. став 2. Правилника, без ограничења по издржаваном члану.
ОпОр Земун МТ: 25.000;
ОпОр Нови Београд ДН: 25.000;
ОпОр Ниш СГ: 25.000;
ОпОр Бачка Паланка КД: 15.000;
ОпОр Обреновац ЗЗ: 20.000;
ОпОр Крагујевац ММ: 20.000.
Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне до 6. августа 2021. године.

Захтеви који буду достављени од 1. до 31. августа 2021. године биће решавани почетком септембра 2021. године.

Извршни одбор

Из болесничког угла о Ковид болници Карабурма

ЗАЛОГАЈ ИСПОД ОДШКРИНУТЕ МАСКЕ

Уверен сам да би многи противници вакцине променили мишљење када би провели неколико минута у просторијама интензивне неге у ковид болницама и застали над опорим сликама борбе између живота и смрти

ПИШЕ: Станоје Јовановић* пуковник у пензији

У сенци опорних вести о расту бројке оболелих, пацијената на респиратору, на жалост и броја умрлих, који плаћамо као данак новом таласу корона удара, различитих сојева вируса и поплави контрадикторних изјава о вакцинацији, које утичу на понашање грађана и (не)поштовање мера заштите, остају људи из строја здравствених радника који се даноноћно, свакодневно боре са последицама епидемије. Који, уз не мале ризике по своје здравље и здравље ближњих, збрињавају, лече и негују оболеле.

Део тих напора и одрицања могао сам да пратим изблиза током нешто дуже од тронедељног лечења у временском здању некадашњег Војномедицинског центра Карабурма, који је током пандемије прерастао у истомену ковид болницу. На челу те здравствене установе, која је силом прилика променила намену (некада су њој обављани прегледи регрута, касније у кабинетима специјалистички прегледи војних осигураника), је пуковник др Иво Удовичић, јавности познат по одлучном залагању за доследно поштовање мера превенције.

Према условима смештаја и опремљености пристиглим пацијентима болница у почетку делује скромно у поређењу са савременим ковид болницама. Међутим, убрзо се уверавају да у суштини ништа не недостаје за квалитетну здравствену негу и лечење. Уз, за болничке услове пристојну храну и неопходну наменску савремену опрему, највећа вредност установе је стручни кадар из Војномедицинске академије и других војних здравствених установа главног града. Стручњаци свих профила и специјалности: лекари, анестезиолози, психолози, физиотерапеути, медицинске сестре и техничари, невидљиво техничко особље, хигијеничари, предано обављају своје послове у корона условима. Недељама, месецима, неки непрестано готово годину и по. Међу њима има и оних који су прележали корону лечећи се у истом здању, одлагали годишње одморе, а рад у сменама, викендом и празницима се подразумева. Са пуном заштитном опремом, уз све пратеће тешкоће за нормално функционисање која им она намеће.

Већина пацијената захтева тзв. ки-

Командант ковид болнице
„Карабурма“ пуковник Иво Удовичић

сеоничку потпору различитог интензитета као део стандардне терапије. Многи остају најчешће око две седмице и враћају се из болнице излечени, уз краћи или дужи опоравак. Известан број њих са тежим симптомима и тежим оштећењима плућа, којих је на жалост све већи број, упућује се у интензивну негу, где је битка за излечење много сложенија а прогноза исхода неизвеснија, што изискује повећане напоре бројнијег медицинског особља, читавих тимова. Повећавају се количине кисеоника, неки су данима на респираторима, уз читав низ додатних мера и пратећих терапија, под сталним будним оком лекара и сестара.

А како је таквим пацијентима? Иако редовно вакцинисан, на измаку шест месеци од тог догађаја, осетио је то на својој кожи и потписник ових редова. Уз редовно праћење свакојаких параметара, притиска, температуре, анализа крви, обавезно је даноноћно ношење маске на глави попут капсуле којом је кроз свемир јездио руски космонаут Јуриј Гагарин, лежање на један или други бок или на стомаку (никако на леђима), и удисање благотворног кисеоника. То је само део битке са „кратким дахом“ и тоталном изнемоглошћу који прате теже облике короне. Описујући овакво стање пацијената медицинска сестра из Клиничког центра Србије је ту борбу у свом

часопису „Сестринство“ сликовито и верно насловила „Трбухом за ваздухом“. Додао бих: за живот. Неки су ту битку на жалост изгубили: сведок сам смрти старице у мојој соби и девојке од 41 године у суседној. Нису биле вакцинисане. Ако из те битке изађете као победник, захваљујући напорима људи у белим мантилима и, кажу уверљиво, примљеној вакцини, прве несигурне кораке болничким ходником правите уз помоћ физотерапеута и опорављате се уз постепено смањивање количина кисеоника и прописану терапију, свесни реалности оне народне о хиљаду жеља здравих и само једној жељи болесних људи. И ко зна још колико дуго ће потрајати опоравак након изласка из болнице и са каквим пратећим компликацијама.

Постоји још једна важна димензија ове приче, која излази из оквира струке. Она људска, која болесном човеку понекад више значи од пуке терапије. То је та топла људска реч, подршка, охрабрење онда када вам је најтеже. И низ само наизглед ситних детаља: гутљај воде у правом тренутку, залагај хране испод одшкринуте маске, преношење порука најближих, свакодневни прихват породичних пошљици... Никада нећу заборавити гест двеју сестара чије имена не жалост не знам: једна од њих ми је, на не мало изненађење, спонтано понудила кафу након изласка из зоне интензивне неге, а друга својски помагала да изнемоглим рукама обрижем добро нараслу браду. Наравно, сваки пацијент би могао да исприча сличну причу. Примера ради, брачни пар из Батајнице био је захвалан што им је након само два дана боровка у болници обезбеђен смештај на истом спрату и у истој соби да једно другом помогну у болести.

Број пацијената се и овде протеком времена повећава. Припадници свих генерација. Старијих и младих. Са лакшим и тежим симптомима. Вакцинисаних и оних других. Многи се, на жалост, тек када се суоче с последицама, тежином болести и живом сликом животне борбе најтежих пацијената, који се понекад завршава трагичним исходом, уверавају у истинитост порука и апела људи који брину о здрављу грађана и уверљивости свакодневних слика из болесничких соба са малих екрана. Болница није музеј за показивање таквих слика уживо. Уверен сам да би многи противници вакцине променили мишљење када би провели неколико минута у просторијама интензивне неге у ковид болницама и застали над опорим сликама борбе између живота и смрти.

И на крају. У име излечених пацијената из собе број 4 на другом и 14 на трећем спрату велика захвалност посленицима ове угледне здравствене установе, који су нам својим преданим радом, стручношћу и бригом помогли да добијемо прву битку с опаком болешћу и не само у нашим очима подигли углед професије којој часно припадају и које друштво треба још више да вреднује.

*Аутор је бивши начелник
НИЦ „Војска“

Најчешћа питања и одговори у вези са имунизацијом против ковид-19

МУДРОСТ ЈЕ ИЗБЕЋИ ЗАРАЗУ

Ускоро се навршава период од годину и по како је у Србији први пут идентификован вирус корона. Последњих дана све више се распламсава епидемија модификованог вируса који и даље прети великом броју невакцинисаних људи. Докле, у овом часу тешко је предвидети.

Стара народна изрека упућује да је болест боље спречити него је лечити. Следствено томе ваља учинити све како се у организму не би уселио вирус који разграђује животне функције, чини велике штете, често и трајног карактера. Велики број оних који су прележали вирус говоре о големим проблемима када су се борили да остану у животу. Други, пак, што су прележали велику муку кажу да се ни после шест месеци нису опоравили. Све у свему, ковид у организму значи опустошавање великим последицама које се тешко залече.

Иако је држава обезбедила довољне количине цепова, толико да могу да се имунишу све категорије становништва обухваћене потребом да се вакцинишу, како би се заштитили од те планетарне напасти, део популације није расположен да то учини, свесно ризикујући да се та заразна болест прошири. Држава и друштво у целини предузимају све мере како би се што већи број становника заштитио. Да би се ситуација ставила под контролу, потребно је имунизовати још двадесет до тридесет одсто становника.

Према расположивим подацима војни пензионери су се у огромном броју вакцинисали. Остаје још једино да својим ауторитетом делују на млађе у породици и шире.

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ све чини да помогне људима да се заштите од вакцине деловањем свога кадра, али и написима на сајту те реномиране здравствене институције. У наставку овога текста објављујемо њихова сазнања и савете у вези са корона вирусом. Верујемо да ће корисно послужити војним пензионерима и члановима њихових породица.

• Шта је вакцинација?

Вакцинација је једноставна, безбедна и ефективна мера која спречава да се особа разболи уколико дође у контакт са изазивачем болести против које је вакцинисана. Вакцинацијом се ствара специфичан имунитет (заштита) против одређеног микроорганизма који узрокује заразну болест. Изводи се уношењем у организам ослабљених или мртвих узročника заразне болести, њихових делова, или синтетисаних молекула који су идентични са одређеним структурама самог микроорганизма (антигенима). Другим речима, циљ вакцинације је да се развије отпорност на болест, слична оној која се стиче након доласка у контакт са њеним узроч-

ником односно након природне инфекције. Вакцине се најчешће дају у виду инјекција, али неке од њих се могу дати на други начин, на пример вакцина против дечје парализе даје се орално (укапавањем у уста), а поједине вакцине против грипа се дају назално (у облику спреја).

• Зашто је вакцинација важна?

Вакцинација је безбедан и ефектан начин да се спречи болест и сачувају животи. Данас су доступне вакцине против више од 20 болести, као што су пнеумокна болест, дифтерија, тетанус, велики кашаљ, мале богиње, хепатитис Б, грип итд. Применом вакцина против ових заразних болести спасава се више од три милиона живота сваке године.

Када се вакцинишемо, не штитимо само себе већ и особе у својој непосредној околини, које из различитих разлога нису могле да приме вакцину.

• Шта вакцине садрже?

Сви састојци вакцине имају важну улогу у обезбеђивању безбедности и учинка вакцине. Основни састојак сваке вакцине је њена активна компонента (ослабљени микроорганизми или њихови делови) која нема способност да изазове болест, а има способност да стимулише организам да створи заштитна антитела односно имунитет.

Осим активног састојка неке вакцине садрже и друге супстанце као што су алуминијум, формалдехид, жива, антибиотици. То су материје које служе као конзерванси, стабилизатори и ађуванси. Конзерванси спречавају контаминацију вакцина бактеријама, што је од посебног значаја када су у питању вишедозна паковања вакцина. Стабилизатори обезбеђују стабилност вакцина приликом чувања и транспорта, а ађуванси појачавају дејство антигена и омогућавају адекватан имунски одговор. Ове супстанце налазе се у вакцинама у минималним количинама. Сви састојци вакцине појединачно, као и сама вакцина, проверени су у смислу безбедности за њихову употребу.

• Шта су нежељени догађаји и нежељене реакције након вакцинације?

Нежељени догађај након вакцинације

је догађај који се догодио након извршене вакцинације и не мора бити повезан са вакцином. Дакле, ради се о временској повезаности која не значи обавезно и узрочно-последичну везу између вакцине и догађаја, али захтева обавезно истраживање. Истраживање се спроводи у циљу утврђивања да ли постоји повезаност између дате вакцине и појаве нежељеног догађаја. Уколико се утврди да та повезаност постоји, нежељени догађај се проглашава нежељеном реакцијом. Резултати великог броја студија су показали да се за већину нежељених догађаја (преко 90%) након истраживања утврди да нису повезани са применом вакцине.

• Како вакцинација штити појединца и заједницу?

Када се вакцинишемо против одређене заразне болести или ако прележимо одређену болест стичемо индивидуални имунитет који нас штити од те болести. Исто тако постоји и имунитет колектива (колективни имунитет), који се мери процентом особа које су имуне у једној популацији. Као што индивидуални имунитет штити особу да се не разболи, тако и колективни имунитет штити колектив од епидемије. Особе које су отпорне представљају баријеру за даље ширење инфекције и тако штите и оне особе које из одређених разлога (трајни контраиндикација) не могу да се вакцинисају. Што је више људи вакцинисано, мања је могућност да узрочник прелази са једне на другу особу.

• Да ли је вакцинација безбедна?

Вакцинација је безбедна. Нежељени ефекти који се јављају након имунизације услед имунолошког одговора организма на вакцину су обично благи и краткотрајни, као што су бол на месту убода или повишена температура. Неки озбиљнији ефекти након имунизације су могући, али су изузетно ретки.

Свака регистрована вакцина је испитана кроз више фаза пре него што се одобри за употребу, а стално се прати њен ефекат и безбедност након почетка примене. Систем надзора над нежељеним догађајима након имунизације је створен и осмишљен на начин да се благовре-

Као и у многим другим приликама војни пензионери су у првим редовима за вакцинаисање

но открије и испита сваки потенцијални ризик за здравље који може да буде повезан са вакцином.

Међутим, веома је важно знати да је ризик од болести против које се вакцина даје увек неупоредиво већи него ризик од нежељеног догађаја након вакцинације.

• Да ли је вакцина против болести ковид-19 безбедна?

Вакцине које су у рутинској употреби се примењују деценијама и милиони особа их примају сваке године. Као што је случај и са другим лековима, свака вакцина пролази ригорозно испитивање како би се осигурала њена безбедност пре него што почне да се примењује. Такође сваки произвођач испуњава врло строге критеријуме добре произвођачке праксе (GMP-Good Manufacturing Practice) који укључују системе контроле квалитета и безбедности у процесу производње, као и системе надзора над свим процесима.

Експериментална вакцина се најпре испитује на животињама да се утврди њена безбедност и могућност да спречи обољење. Затим се спроводе клиничка испитивања у три фазе:

- У првој фази се вакцина даје малом броју добровољаца са циљем да се утврди њена безбедност код људи, да се потврди њена способност да створи имунски одговор и да се одреди права доза.

- У другој фази се вакцина даје групи од неколико стотина добровољаца код којих се интензивно прате евентуални нежељени ефекти, затим способност стварања имунског одговора. У овој фази се такође прикупљају подаци о утицају на болест против које се вакцина даје, али обично ти подаци нису довољни да се стекне прави увид о ефекту вакцине. Учесници у овој фази имају исте карактеристике (као што су узраст и пол) као што ће имати особе којима ће вакцина бити намењена. У овој фази неки волонтери примају вакцину, а неки не (примају тзв. плацебо), што омогућава поређење ових група и закључивање о стварним ефектима вакцине.

- У трећој фази вакцина се даје хиљадама волонтера (обично се захтева најмање 30.000) од којих неки примају вакцину, а неки плацебо (као и у другој фази). Подаци из обе групе се упоређују како би се видело да ли је вакцина безбедна и ефективна против болести за коју је намењена.

Када резултати клиничких испитивања постану доступни, прописана је серија наредних корака, укључујући потврђивање њене ефективности, безбедности и могућности производње од стране надлежних институција пре него што се вакцина укључи у национални програм имунизације. У нашој земљи Агенција за лекове и медицинска средства (АЛИМС) спроводи овај последњи корак. У Европској унији је то Европска агенција за лекове и медицинска средства (ЕМА), у Сједињеним Америчким Државама Агенција за храну и лекове (ФДА), у Руској федерацији Федерална служба за надзор у здравственој заштити (Росздравнадзор), у Кини Национална управа за медицинске производе (НМПА).

Након почетка примене вакцине наставља се процес надзора како би се открили евентуални неочекивани нежељени ефекти и даље пратио учинак вакцине у рутинској употреби, односно утврдило на који начин се може постићи највећи заштитни ефекат.

• Ко и како контролише вакцине које су у употреби у Републици Србији?

Процес производње вакцина је веома сложен и осетљив поступак, који пролази кроз велики број тестова и анализа. Свака нова произведена серија вакцине пролази строге контроле квалитета, како од стране самог произвођача, тако и од стране независних националних лабораторија, пре примене. Овакве строге контроле квалитета чине вакцине знатно безбеднијим у односу на све друге лекове. Од огромног броја супстанци које током живота уносимо у организам, вакцине су засигурно најпажљивије испитане и под најстрожијим надзором праћене.

У нашој земљи, Агенција за лекове и медицинска средства Србије (АЛИМС) врши регистрацију вакцина и у сарадњи са Министарством здравља издаје дозволе за стављање вакцина у промет. Осим тога, АЛИМС издаје и сертификате анализе сваке серије вакцине која је у промету, чиме гарантује њихову поузданост, безбедност и квалитет.

• Ко треба да прими вакцину против болести ковид-19, односно које су приоритетне групе за вакцинацију?

Циљне групе и приоритети се одређују на основу доступне количине вакцина и дефинисаних циљева које треба постићи

имунизацијом. Најважнији циљеви су смањење учесталости оболевања и умирања група становништва у ризику, смањење учесталости тешких облика болести, ограничење ширења вируса у популацији, као и одржавање виталних функција друштва.

На националном нивоу постоји Стручни комитет за имунизацију чији су чланови угледни и независни стручњаци из различитих области медицине, који је дефинисао приоритетне групе за вакцинацију против ковид-19, са напоменом да ће се исте непрекидно разматрати и ревидирати сходно новим сазнањима о болести, епидемиолошкој ситуацији, карактеристикама вакцина и другим битним чињеницама за одлучивање.

У целом свету се воде непрекидне консултације на ову тему и спроводе бројна истраживања како би се на транспарентан, етички оправдан и научно заснован начин дефинисале циљне групе и приоритети.

• Да ли вакцина против ЦОВИД-19 има нежељене ефекте?

Као и свака друга вакцина и вакцина против ковид-19 може да доведе до очекиваних, благих нежељених ефеката, као што су локалне реакције на месту апликације (бол, црвенило, оток), главобоља, малаксалост, повишена телесна температура итд. Наведене реакције најчешће пролазе спонтано у року од неколико дана.

Према тренутно расположивим подацима, теже нежељене реакције су изузетно ретке. Ипак, процес вакцинације се непрекидно надзира ради праћења безбедности вакцина и откривања нежељених реакција, ма колико да су ретке.

• Колико дуго траје имунитет после вакцине против ковид-19?

У овом тренутку још увек није позната дужина трајања имунитета после вакцинације, као што није познато ни колико дуго траје имунитет након прележане инфекције изазване САРС-ЦоВ-2 вирусом.

• Да ли треба радити додатна испитивања пре вакцинације?

Пре саме вакцинације лекар утврђује постојање контраиндикација, односно разлога због којих особа не сме да се вакцинише одређеном вакцином.

Осим тога, није потребно радити било каква друга испитивања, укључујући и лабораторијске анализе.

• Да ли вакцину против ковид-19 треба да приме особе које су биле инфициране САРС-ЦоВ-2 вирусом, односно прележале ковид-19?

Особе које су биле инфициране САРС-КоВ-2 вирусом, без обзира на то да ли су имале симптоме болести или не, могу да буду вакцинисане вакцином против ковид-19, с тим да је потребно да прође најмање четири недеље од инфекције, односно да особа буде здрава у моменту вакцинације.

• Да ли се вакцина прима само у једној или више доза?

Према тренутно доступним сазнањима вакцине чија је примена почела у свету

дају се у две дозе са одређеним размаком (три или четири недеље) у циљу постизања адекватне заштите. Стручно-методолошко упутство за спровођење ванредне препоручене имунизације против ковид-19 у Републици Србији дефинише примену треће (бустер) дозе вакцина против ковид-19 на основу препоруке Стручног комитета за имунизацију. Трећа (бустер) доза вакцине против ковид-19 се примењује код особа код којих је од давања друге дозе прошло најмање шест месеци, без обзира на врсту вакцине коју су примиле, а првенствено за оне које припадају следећим категоријама:

1. Особе са имунодефицијенцијама и стањима имуносупресије, примаоци трансплантата коштане сржи и солидних органа, особе на хемодијализи и особе које живе са примарно или секундарно имуносупримираним пацијентима,
2. Особе старије од 70 година,
3. Особе старије од 60 година које стално бораве у домовима за стара лица и другим установама социјалне заштите,
4. Запослени у здравственим установама и установама социјалне заштите,
5. Путници у међународном саобраћају (односи се на особе вакцинисане у Републици Србији),

Поред ових категорија, све претходно вакцинисане особе код којих је од давања друге дозе прошло најмање шест месеци могу да приме трећу (бустер) дозу вакцине против ковид-19, при чему се оставља могућност да особа која се вакцинише изабере врсту вакцине која ће бити примењена као трећа (бустер) доза.

Уколико се Гам-ковид-Вак вакцина примењује као трећа (бустер) доза, у том случају даје се прва компонента наведене вакцине.

• Након ког времена од вакцинације особа може да сматра да је заштићена од ЦОВИД-19?

На основу резултата клиничких испитивања, заштита се може очекивати по истеку одређеног времена (обично седам дана) од примљене друге дозе вакцине, иако извесна заштита настаје након примљене прве дозе вакцине. За интензитет и дужину трајања имунитета важна је комплетна вакцинација, односно да особа прими предвиђени број доза једне вакцине.

• Да ли је особа која је примила вакцину у обавези да носи маску?

Да, и они који приме вакцину треба да носе маску. Како није могуће да се истовремено вакцинише цело становништво, потребно је да се и даље сви придржавамо мера заштите као што су ношење маске, одржавање растојања, редовна хигијена руку, избегавање окупљања, проверавање просторија и слично.

• Колико дуго ће бити неопходна примена општих мера превенције (ношење маске, физичка дистанца, хигијена руку, избегавање окупљања...)?

Докле год је присутна трансмисија вируса у популацији неопходна је примена општих мера превенције, у складу са актуелном епидемиолошком ситуацијом.

• Да ли је вакцинацијом могуће зауставити епидемију болести ковид-19?

Ниједна вакцина нема стопроцентну ефективност, зато је важно да се што већи број људи заштити вакцином како би заједно са онима који су стекли природни имунитет након прележане болести ковид-19 начинили бедем који спречава да вирус стигне до осетљивих особа (колективни имунитет). Ниво колективног имунитета потребан да би се нека болест успешно елиминисала или контролисала зависи од епидемиолошких карактеристика сваке појединачне инфекције. Према до сада уоченим епидемиолошким карактеристикама болести ковид-19, може се претпоставити да би колективни имунитет од око 80% био довољан за успешну контролу инфекције. То не мора да значи да ће вирус и болест нестати, али се очекује смањење учесталости оболевања, евентуално спорадично јављање или сезонски карактер. Такође, значајан податак за процену тока епидемије у будућности је и трајање имунитета стеченог природним путем или након вакцинације, што за сада још увек није у потпуности познато.

• Ко позива грађане који су се пријавили на сајту е-управе на вакцинацију?

Сви вакцинални пунктови су отворени за вакцинацију и грађани могу да обаве вакцинацију без заказивања. Када је у питању трећа доза, из е-Управе ће стићи СМС са обавештењем да је од примања друге дозе вакцине протекло шест месеци и да особа може да прими трећу дозу вакцине.

• Да ли се након добијања прве дозе вакцине добија потврда о примљеној првој дози или се потврда о реализованој вакцинацији добија након друге дозе?

Свакој вакцинисаној особи издаје се потврда о извршеној имунизацији обавезно након примања друге дозе вакцине (у размаку од 21. дана након прве дозе), а опционо након давања прве дозе као подсетник за другу дозу.

• Да ли ће грађани бити позвани за другу дозу вакцине – ревакцинацију?

Свакој вакцинисаној особи издаје се потврда о извршеној имунизацији обавезно након примања друге дозе вакцине (у размаку од 21. дана након прве дозе), а опционо након давања прве дозе као подсетник за другу дозу. Грађани који су примили прву дозу, биће позвани да на истом вакциналном пункту приме и другу дозу вакцине.

• Да ли особе које су имале тромбозу или емболију плућа могу да се вакцинишу и којом вакцином?

Привремену контраиндикацију за имунизацију против одређене заразне болести утврђује доктор медицине или лекар специјалиста одговарајуће гране који спроводи имунизацију, односно под чијим се надзором она спроводи, прегледом лица која се имунизују и увидом у здравствену документацију тих лица. С обзиром да постоји могућност да ове особе дуже време користе лекове против згрушавања крви а да су од стране произво-

ђача сваке од вакцина дефинисане мере опреза које обухватају и ова стања, потребно је коначну одлуку донети на индивидуалном нивоу уз консултацију лекара који води лечење ових обољења. Уколико постоји потреба за привременим одлагањем вакцинације, постојање привремене контраиндикације уписује се у здравствену документацију и одређује се време и место спровођења одложене имунизације.

• Кома се пријављују реакције након вакцинације?

Уколико се након вакцинације појаве нежељене реакције потребно је да их пријавите свом лекару. У складу са Правилником о пријављивању заразних болести и посебних здравствених питања („Сл. гласник РС”, бр. 44/2017 и 58/2018), лекар који утврди постојање нежељеног догађаја сваки појединачни случај одмах пријављује (телефоном, факсом, електронским путем) епидемиолошкој служби надлежног завода, односно института за јавно здравље и истовремено им доставља Пријаву нежељеног догађаја после имунизације. Здравствена установа, чији је доктор медицине утврдио постојање нежељеног догађаја, доставља пријаву и Агенцији за лекове и медицинска средства Србије у складу са законом.

• Да ли могу да се вакцинишем ако сам на терапији антибиотикима?

Терапија антибиотикима подразумева да особа тренутно има неку инфекцију. Како је према Правилнику о имунизацији и начину заштите лековима („Сл. гласник РС”, бр. 88/2017, 11/2018, 14/2018, 45/2018, 48/2018, 58/2018 и 104/2018), акутна болест општа контраиндикација за вакцинацију, препоручује се њено одлагање. Постојање привремене контраиндикације уписује се у здравствену документацију и одређује се време и место спровођења одложене имунизације.

• Колико времена је потребно да прође након примљене вакцине против грипа да би се примила вакцина против ковид-19?

Потребно је да прође 28 дана након примљене вакцине против грипа да би се примила вакцина против ковид-19. Нема података који указују на могућност негативне интеракције између тренутно доступних вакцина против ковид-19 и других вакцина.

• Да ли су нам због новог соја корона вируса потребне боље маске од ових које тренутно користимо?

Не, маске које тренутно користимо су ефикасне у заштити од новог соја корона вируса.

• Како могу да проверим да ли је вакцинација успела?

У овом тренутку још увек није позната дужина трајања имунитета после вакцинације, као што није познато ни колико дуго траје имунитет након прележане инфекције изазване САРС-ЦоВ-2 вирусом.

Заштита се може очекивати по истеку одређеног времена (обично седам дана) од примљене друге дозе вакцине, иако извесна заштита настаје након примљене прве дозе вакцине. За интензитет и дужину трајања имунитета важна је ком-

Ковид болница у Батајници ових дана изузетно је отерећена приливом пацијената

плетна вакцинација, односно да особа прими предвиђени број доза једне вакцине.

Доказ да сте након вакцинације створили имунитет, можете проверити одређивањем ИгГ антитела серолошким тестовима, али на тај начин не можете проверити да ли је створен Т ћелијски имунитет у вашем организму.

• Да ли постоји одређена храна која не може да се конзумира након вакцинације?

Тренутно не постоје докази да је неопходан опрез при узимању одређене врсте намирница након примене вакцине.

• Да ли употреба неких лекова представља контраиндикацију за вакцинацију?

На основу расположивих података о безбедности примене доступних вакцина, знамо да узимање лекова не представља контраиндикацију за вакцинацију.

Могуће је да пацијенти, који добијају имunosупресивну терапију и пацијенти са имунодефицитом (болести имунолошког система), не развију довољан имуни одговор. Због тога је примање препарата, који потискују функцију имуног система, контраиндиковано минимално месец дана пре и након вакцинације због ризика од снижавања имуногености.

• Да ли особа која је вакцинисана против ковид-19 може да зарази друге?

Ниједна вакцина не пружа стопроцентну заштиту од инфекције. То значи да особа која је вакцинисана може да се зарази, али је имунитет стечен вакцинацијом штити од настанка тешке клиничке слике и компликација болести.

Према подацима америчког Центра за контролу болести, потпуно вакцинисане особе имају много мањи ризик да се заразе него невакцинисане или непотпуно вакцинисане особе, али до инфекције ипак може да дође уколико је присутна широка трансмисија вируса у популацији. Вакцинисане особе које се заразе могу ширити вирус на друге осетљиве особе у својој околини.

• Да ли вакцина чији је носач аденовирус штити од короне особу која има антитела на аденовирус?

Да, ове вакцине пружају заштиту против короне. Као носачи (вектори) су избрани аденовируси који се ретко заступљени у хуманој популацији.

• Да ли ће сви који су до сада примили вакцину примити вакцину истог произвођача приликом наредне вакцинације?

Приликом давања друге дозе вакцине добија се вакцина истог произвођача, као и приликом давања прве дозе вакцине. Стручни комитет за имунизацију је усвојио препоруку да се приликом давања треће дозе вакцине може применити иста вакцина, али и вакцина другог произвођача по избору вакцинисане особе, с тим да је од друге дозе прошло најмање шест месеци.

• Да ли имунитет стечен вакцином траје дуже од имунитета особа које су прележале ковид-19?

У овом тренутку још увек није позната дужина трајања имунитета после вакцинације, као што није познато ни колико дуго траје имунитет након прележане инфекције изазване SARS-CoV-2 вирусом.

• Да ли се против ковид-19 вакцинишу деца?

Према Стручно-методолошком упутству за спровођење ванредне препоручене имунизације против ковид-19 у Републици Србији Стручни комитет за имунизацију је препоручио имунизацију деце узраста 12-15 година вакцином произвођача Pfizer-BioNTech, првенствено код деце са придруженим болестима (неуролошким, метаболичким, нефролошким, кардиолошким, респираторним, хематолошким, онколошким, реуматолошким и др), уз претходно добијено мишљење педијатра субспецијалисте из одговарајуће области, као и код гојазне деце (вредности индекса телесне масе изнад 95-ог перцентила). Вакцина Pfizer-BioNTech може се применити и код остале деце узраста 12 до 15 година уз добијено мишљење педијатра. Вакцинација деце узраста 12-15 година се спроводи уз претходну

добијену писану сагласност родитеља или старатеља.

Деца узраста 16 и 17 година могу да се вакцинишу против ковид-19 Pfizer-BioNTech вакцином, по препоруци надлежног педијатра, уз претходно добијену сагласност лица које се вакцинише.

• Да ли могу да планирам трудноћу након вакцинације?

Да, жене које се вакцинишу против ковид-19 могу да планирају трудноћу.

• Да ли труднице и мајке које доје могу да приме вакцину против ковид-19?

Према Стручно-методолошком упутству за спровођење ванредне препоручене имунизације против ковид-19 у Републици Србији у складу са препорукама Стручног комитета за имунизацију, труднице се после првог триместра трудноће могу вакцинисати против ковид-19, Pfizer-BioNTech вакцином, у консултацији са надлежним гинекологом и уз индивидуалну процену користи и ризика од вакцинације. Светско удружење гинеколога и акушера, као и Републичка стручна комисија за гинекологију и акушерство су дале препоруку да се труднице вакцинишу против ковид-19. У складу са препорукама Светске здравствене организације дојење не представља контраиндикацију за примену вакцина против ЦОВИД-19, изузев вакцине Гам-ковид-Вак у чијем упутству се дојење наводи као контраиндикација за примену вакцине.

• Да ли особе које су претходно примиле моноклонска антитела против ЦОВИД-19 или плазму као део терапије против ЦОВИД-19 треба да се вакцинишу?

Вакцинацију је потребно одложити најмање 90 дана како би се избегло преклапање терапије са имунским одговором организма након вакцинације.

• Да ли треба да се вакцинише особа која је била у блиском контакту са особом код које је потврђена инфекција SARS-CoV-2?

Вакцинацију је потребно одложити за период максималне инкубације (14 дана).

• Шта треба да урадим ако нисам у могућности да дођем на вакцинацију у заказаном термину?

Уколико пропустите термин за вакцинацију (или ревакцинацију), потребно је да се поново пријавите преко портала еУправе или телефоном како бисте добили нов термин за вакцинацију.

• Како могу да добијем потврду о вакцинацији?

Уколико приликом вакцинације нисте добили потврду о извршеној вакцинацији, можете упутити захтев преко портала еУправе. Захтев може бити упућен и за чланове породице. Уколико сте поднели захтев за потврду о вакцинацији, а потврду нисте добили или је потврда непотпуна (уписан само датум примања прве дозе, а не и друге дозе вакцине) обратите се путем мејла office@ite.gov.rs

Приредио З. П.

У рату са невидљивим непријатељем
и мутантима

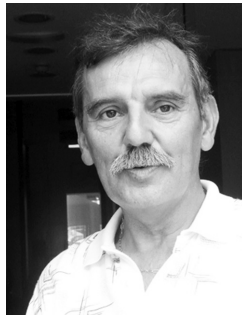
НЕИЗВЕСНА БУДУЋНОСТ ПЛАНЕТЕ

Најимућнији Американци, њих око 400, располажу укупном сумом већом од једног трилиона долара. Исту суму је средином јула 1999. поседовало 225 најбогатијих људи света. Тај капитал премашује годишњи бруто национални производ Кине а једнак је капиталу у поседу 2,5 милијарди најсиромашнијих. Три најбогатија човека на свету имају више капитала од 48 најсиромашнијих земаља у свету.

Луциеријанци су, по свему судећи, успели у свом највећем апокалиптичком подухвату: поделили су људски род на људе са и без хемикалија у себи.

Скоро цео један век Рокфелер фондација, холивудска индустрија и Институт „Тејвисток“, припремали су људски род на опасни сукоб људи и мутаната (проблем је што су насилни). Научници који изучавају ћелије закључили су да пријемом страних, неприродних супстанци у ћелије жива бића постају мутанти, у случају људи – измењени људи. Доктор биолошких наука Брус Х. Липтон је у својој култној књизи Биологија веровања – Научни доказ о надмоћи ума над материјом изнео неколико значајних ставова, који могу да буду основа за размишљање о вакцинама, посебно оним које мењају РНК у људским ћелијама. Основни Липтонов став је: „Модификовани гени мењају друге организме у околини“. Други је космолошки: „Када промените параметре неког протеина у једној тачки тако комплексног система путева, неизбежно ћете променити и параметре других протеина на небројено другим тачкама унутар међусобно испрелетаних мрежа.

Будући да је притисак вакцинаша да здрави људи приме у себе фармацеутске лекове и вакцине све већи, треба узети у обзир мишљење Бруса Липтона о стању савремене медицине: (1) „Јатрогене болести су водећи узрок смрти у САД, будући да су нежељени ефекти лекова које прописује лекари одговорни за 300.000 смрти“, (2) „Лекари су ухваћени између интелектуалног чекића и корпоративног наковања“ и (3) „Људи су се развили као допуне, односно комплементи природе која их окружује, ако промене ту околину више неће бити у сагласју са њом – неће се уклапати“. Наведено значи, осим да се вакцина мења човек преко природне измене састава његових ћелија, да ће убудуће паралелно живети природни људи и измењени људи и што је много важније, тако измењени људи утицаће енергијски и информационо на све створено у умном свемиру, јер је све у свемиру енергијски умрежено. Тренутно је сва планетарна моћ у рукама луциферијанаца и лажљивих Ха-

ПИШЕ:
Светозар
Радишић

нанаца, који се јавно, чак и пред камерама, хвале да су примили супстанцу која им мења суштину.

„Златна милијарда“

Писао сам о овом времену у својих пет књига Неокортикални рат (1999), Освајање слободе (2012), Неоружани облици агресије (2015), Освешћење (2017) и Ратове није могуће добити (2019). Сада посматрам и анализирам колико сам био у праву, настојим да уочим грешке у својим ставовима и наоружавам се истином за време које следи.

Почећу са изводом из књиге *Освајање слободе*, која је настала као допуна књиге *Рат свих против свих*. Подразумева се да су неки подаци превазиђени и да сам пре двадесет година знао мање него сада. Када као доктор наука у области ратне вештине и теорије ратовања размишљао о мега процесу који живимо, најчешћа мисао ми је везана за појам „златна милијарда“. Одлучио сам да своје знање о процесима поделим са што више умних људи. Уколико је то сада могуће.

„Талмудски мондијалисти, [1] паписти – језуити, трилатералисти, „вавилонци“, наднационалисти и мегафинансијери, да би решили проблем истовременог повећања броја становника и смањења планетарних ресурса, усмерили су своју енергију ка бездушном пројекту названом „златна милијарда“. [2] Познато је да обични људи све отвореније сумњају у „светску елиту“ од момента када је на састанку Групе „Билдербергер“ (5. и од 14. до 17. маја 2009,

у Њујорку и Атини) званично потврђено да треба смањити број „бескорисних изјелица“.

Још већу сумњу изазвали су тајни састанци са којих су „процурели“ подаци. Тако је 25. маја 2009. британски лист „Сандеј тајмс“ објавио да су се најбогатији људи САД састали у тајности у кући британског нобеловца, биохемичара сер Пола Нурса, да би разговарали о томе како да своје богатство употребе на користан начин за смањење раста светског становништва и поправљање здравства и образовања. Осим Била Гејтса [3] и најпознатијих филантропа, који популаришу своје хуманитарне акције, међу позванима су били Дејвид Рокфелер Јуниор, Џорџ Сорос, градоначелник Њујорка Мајкл Блумберг и медијски магнати Тед Тарнер и Опра Винфри. Учесници састанка су се сложили да је приоритет решавање проблема пренасељености планете, јер он представља највећу „еколошку, социјалну и индустријску претњу“, те да је изузетно важно да се уложи у образовање и здравство у земљама Трећег света.

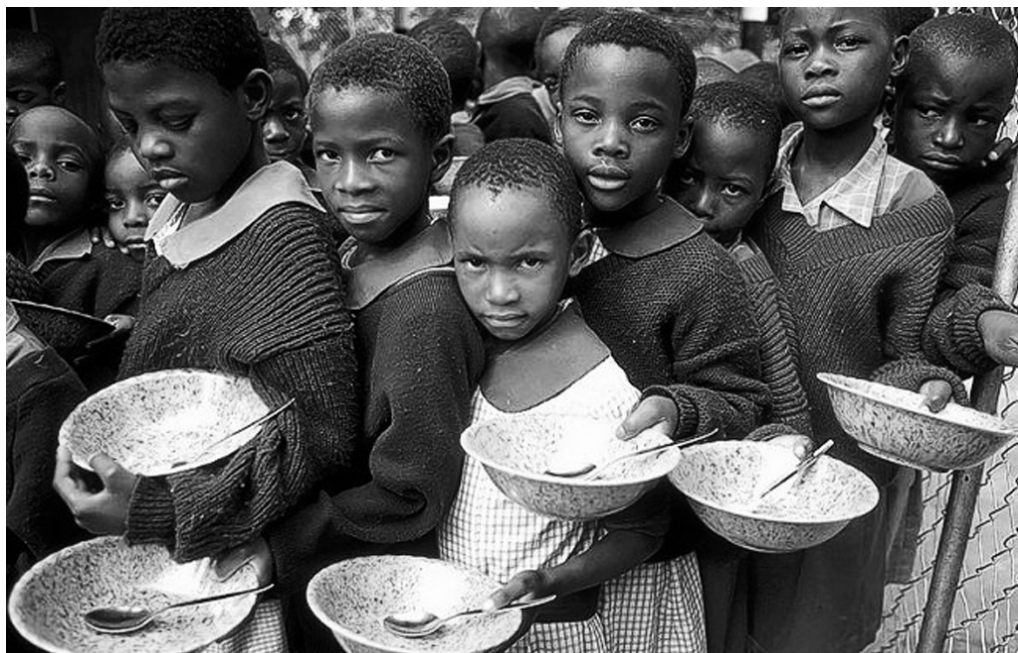
Сумње у стварање „златне милијарде“ помором простих људи потврђују и написи попут оног којег је објавио британски „Тајмс“ под насловом *WHO killed Africa?* Важно је да се зна да WHO није упитна речца, него скраћеница за World Health Organization (Светска здравствена организација), што се види из садржаја написа. У тексту је записано да је WHO случајно заразила милионе вакцина вирусом сиде, а потом је у Африци беспомоћни народ вакцинисан и бесповратно гурнут у тихо нестјање.

Улагања у оружје и ратове

Концепт спасавања планете настао је крајем 19. века јер је израчунато да је њен капацитет довољан за „само“ четрнаест милијарди становника. Већ касније прорачунато је да ће се, уколико се настави са увећавањем светске популације према стопи раста из седамдесетих година 20. века, око 3530. године укупна људска маса издједначити са масом Земље, а да ће године 6826. укупна људска маса бити једнака маси познатог универзума. Може се лако израчунати и колико би биљка и животиња требало да стане на планету да би се сви људи прехранили пре 3500. године. Та година наступиће колико сутра, јер 2000 година од Христовог рођења прошло је као трен. У институцијама које финансира Запад настрају да је излаз у улагањима за смањење прираштаја у земљама Трећег света.

Упркос проблему са пренасељавањем, мегакапиталисти радије улажу у оружје и ратове него што су спремни да уложе у истраживања океана и космоса. Стога није чудно што су се у мозговима креатора најновијег поретка света појавиле идеје о електромагнетном оружју, злоупотреби суперстринг поља, „апсолутном финансијском оружју“, новим дрогама и вирусима. Таквим приступом животу настала је и идеја о антисрпској операцији „Милосрдни наковањ“, под званичним називом „Савезничка сила“.

Неизвесна будућност планете постаје основни проблем којим се заокупљају и научници, и доктринолози и експерти за разнолика подручја која покривају укупан човеков живот и рад. Чак и најдоброна-

Глад прети будућности човечанства

мернији, најодговорнији и најнепристраснији научници потврђују са зебњом истраживања Римског клуба која је објавио Роберт Ајрес у књизи *Несигурна сутрашњица*. Забринутост се повећава када се схвати сурова истина да је све извеснија светска немаштина разлог што Вашингтон тражи услове за свој опстанак у далеким земљама, а постаје јасно где се налази целокупан људски род.

Прети несташница хране

Планетарни простор и његови ресурси непрестано се смањују у односу на број људи и припадајућу флору и фауну. Оштећен је озонски омотач; нестају шуме, животиње и биљке. Сваког дана ишчезну са Земље две животињске или биљне врсте и бројне врсте инсеката. Научници предвиђају да ће за педесетак година четвртина садашњих биљака заувек нестати. Истовремено, уништава се еко-систем. Опстанак биљака постао је зависан од пестицида и хербицида, а њиховом употребом угрожава се живот људи. Стручњаци са универзитета у Мاستрихту (Холандија) установили су да је повећан ризик од менталних обољења код баштована и фармера због контаката са пестицидима. Проблем је утолико већи што човек чини све да онемогући развој потребних биљака и животиња. Човечанство се налази пред несавладивим проблемом због несташница хране, енергије и руда, а размишља се и понаша као некада, када се живело у природи у биолошком изобиљу.

Савремени „токови капитала“ учинили су да планета, због домаћинског односа према ресурсима, остаје без услова за живот. Стога је заиста необично што су ретке званичне и јавне изјаве о прерасподели планетарних добара. Додуше, учинио је то бестијализовани Фидел Кастро 9. септембра 2000, када је САД и богате земље оптужио за похлепу.

Најимућнији Американци, њих око 400, располажу укупном сумом већом од једног трилиона долара. Исту суму је средином јула 1999. поседовало 225 најбогатијих људи света. Тај капитал премашује годи-

шњи бруто национални производ Кине а једнак је капиталу у поседу 2,5 милијарди најсиромашнијих. Три најбогатија човека на свету имају више капитала од 48 најсиромашнијих земаља у свету. Јаз између најбогатије и најсиромашније петине светског становништва повећан је са 30:1 у 1960 на 74:1 у 1997. и на 84:1 у 1999. години.[4] Према извештају Програма УН за развој (UNDP) из септембра 1998: 20 одсто најбогатијих у свету учествује у укупној потрошњи са 86 одсто добара и 58 одсто светске енергије према четири одсто, колико троше најсиромашнији. Куда све то води?“

Под контролом „великог брата“

У књизи Неоружани облици агресије навео сам: „Занимљиво је да многе земље у свету нису организоване за одбрану, ни у оној мери у којој је то била Социјалистичка Федеративна Република Југославија. Нису организоване, пре свега због истине да не препознају могућег непријатеља. Једноставно, немају организовану одбрану у религијској сфери, хакерској области, неокорткалном рату, у области заштите од штетних зрачења и у бројним другим димензијама. Зато се и догађа да само појединци, групе и поједине организације указују на могућност тровања људи и животиња помоћу ГМО, или на евентуалне штетне последице непотребног и вештачког одгајања и пречишћавања биљака, реагују на наметнуто и претерано вакцинасање, неконтролисано микрочиповање, хемијске трагове изазване посипањем тла и људи сумњивим хемијским супстанцама из ваздуха, и/или могући штетни енергетски утицаји система попут ХААРП-а и сл.

У свету Хермесоваца и Хирамоваца не зна се ко је надлежан за коју компоненту одбране, безбедности и заштите, будући да је „велики брат“ успоставио своје стандарде, наметнуо свој начин организовања држава и ставио под своју контролу војске и полиције, односно све спољне и унутрашње системе безбедности.

Све наведено упућује на проблем гарантоване неспремности свих одбрамбених система, тако да је немогуће замислити војску спремну за одбрамбени рат. Истовремено, за улогу агресора су стално спремне снаге „великог брата“ (мегафинансијера), јер су свеже увежбане, будући да непрестано ратују широм планете.

Човечанство живи у савршеном лицемерју. Човека 21. века, уредно вакцинишу, везују и на задњем седишту аута и захтевају да има одређену дубину шара на аутомобилским гумама (да не би случајно страдао у саобраћају), надгледају да ли прелази улицу на обележеним местима, а истовремено, без најаве и устезања, бомбардују и ракетирају из широм света распоређених флота – са безбедне дистанце – на основу одлука и под надзором истих људи који су наредили вакцинасање и везивање. Реч је о људима који бране неваљалу децу од родитеља, а засипају народе осиромашеним уранијумом и обављају експерименте на људима убризгавајући им у крв плутонијум.

Али, који су то људи који наређују вакцинасање и запрашивање из ваздуха? Не постоји ситуација у свету која није под контролом „великог брата“ (мегафинансијери), а њихов систем за контролу посебно се извештио за управљање кризама и њихово изазивање. Те кризе се све време стварају, потпирују, смењују, јачају, злоупотребљавају, искоришћавају...

Испирање мозга

Као што је речено, људско безнађе је вероватно произашло из пројеката неумника. Све чешће се објављују сумње да су вештачке промене климе, развој нуклеарног, хемијског и биолошког оружја, загађивање хране и воде, пуштање у промет смртоносних лекова, алкохола, дувана, психотропних средстава, промовисање наркотика, насилна стерилизација, промоција хомосексуализма, еутаназии, легализација и промоција абортуса, генетски инжињеринг, клонирање, електромагнетно оружје и микрочиповање, само делови пројекта за смањење броја „бескорисних изјелица“. Притом, у стварању „златне милијарде“ значајну улогу имају вакцине и стварање и ширење инфективних болести попут борна вируса, сиде,[5] еболе, птичјег и свињског грипа...

Владари су све сумњивији, јер пристају да буду марионете у систему „великог брата“, а понашају се гордо, несхватљиво, агресивно, надмено, лицемерно и бескрупулозно. После свега што је учињено против живих бића на планети Земљи, постоји основана бојазан, да су марионете типичне из организација попут групе „Билдерберг“, да су затим прошле кроз процедуру „испирања мозга“ (у неком институту попут британског института „Тејвисток“) и намерно заражене борна вирусом.[6] За људе је важно да знају да је могуће да се вирус пренесе и на људе. Када се људи заразе борна вирусом, најчешћи симптоми су: чести напади љутње и панике, осећање страха, биполарне сметње, посебни облици депресије, манијачко-депресивно лудило и шизофренија.

Агресија НАТО-а 22 године после НОВИ ХЛАДНИ РАТ

Агресија на Србију није се завршила и наставља се на перфидан начин разним уценама и притисцима, политичким, економским, па и војним

Прошле су већ 22 године од почетка срамне агресије 19 најмоћнијих земаља света удружених у НАТО са САД на челу, а која је отпочела на нашу земљу противно свим међународним нормама. То је довољан временски период да се сагледају узроци и последице агресије, али истина о агресији још није доступна јавности иако појединци „ради чисте савести“, како кажу, писањем износе делимичну истину о агресији. Права истина ће бити доступна када у правном смислу неће имати велики значај.

Кларково признање

Па ипак, део истине открива се на основу изјава главнокомандујућег НАТО снага, генерала Веслија Кларка, који каже: „Па то и није био прави рат. Отпочет је без формалне објаве и завршен је без потпуне победе! Или: „После шест недеља бомбардовања на Косову је било више српске војске него на почетку кампање.“ И свакако најмонструознија изјава: „Војнички смо се обрुकали, али смо се осветили цивилима!“

Нажалост, агресија на Србију није се завршила и наставља се на перфидан начин разним уценама и притисцима, политичким, економским па и војним, и поред међународно договорених споразума који су одобрени од стране међународних фактора.

Позиција силе

После агресије НАТО-а на нашу земљу свет и светски поредак су промењени, и формално је отпочео нови хладни рат, односно спровођење политике у међународним односима с позиције силе, а у суштини то значи обострано неповерење, сумњичавост и неспоразуме између великих сила, некад САД и СССР-а, а данас САД и Русије.

Један је отпочео одмах после Другог светског рата и то између дојучерашњих савезника. Њихов савез је током рата био интересни, а кад је рат престао, интереси су се променили. Носиоци Хладног рата нису се сукобљавали, али су испаштали мали, између осталих, и наша земља. Последице Хладног рата су Иранска криза, грађански рат у Кини, грађански рат у Грчкој, Берлинска криза, Кубанска криза, Корејски рат, Вијетнамски рат, рат у Камбоџи и многи други.

На нашу велику срећу, захваљујући Покрету несврстаних, где је наша земља била међу водећима, негативне последице тог времена по нашу земљу биле су мале.

Распадом Варшавског пакта, Совјетског Савеза, Чехословачке и Југославије, што се може сматрати крајем Хладног рата, који је као последицу имао стварање униполарног света и доминацију САД, међународне законске норме све више су се приближавале законодавном систему, одно-

ПИШЕ:
Миломир
Миладиновић,
генерал
-потпуковник
у пензији

сно вољи једне државе - САД.

Јачањем Русије и незаситости униполарног света са САД на челу долази до новог захлађења односа између великих сила, а последица тога су рат у Сирији, превирање у Венецуели, па чак и Арапско пролеће, а зашто не, и притисци према Србији.

Овог пута, економско стање Русије у односу на СССР битно је измењено, и то у корист Русије. С Русијом економски сарађује све више земаља и најзначајнији уговори су са земаљама супротног тора, што је било незамисливо у време СССР-а.

Најизразитија потврда новог хладног рата је рат у Сирији који разара економију и друштвени поредак, али и крши међународне односе и наноси огромне људске жртве. Развој новог земаљског, али и космичког оружја још једном потврђује да је трка у наоружању једна од одлика хладног рата. САД после распада Варшавског пакта опремају његове бивше чланице и физички се приближавају државама бившим републикама СССР-а, односно Русији; једнострано, својеволјно раскидају међународне споразуме о клими, нуклеарном оружју и уводе санкције Русији - то су, такође, одлике новог хладног рата.

НАТО је показивао мишиће над цивилним објектима

Трка у наоружању и огромна улагања у наоружање најбољи су доказ савремених односа, где се за потребе војске у свету утроши 40.000 долара сваке секунде, од којих више од пола улажу САД (преко 700 милијарди долара). Наравно да и друга страна предузима адекватне мере у циљу парирања експанзији САД. Све ово негативно се одражава на штету малих, па наравно и на штету Србије. Од нас се тражи да не смемо да штрчимо чак ни о питању успешности у вакцинисању становништва.

Непоражени

Како се овог месеца обележава годишњица завршетка НАТО агресије, уз израз поштовања према свим палим херојима и учесницима одбране од агресије, желим да истакнем следеће: Наша војска није поражена у агресији НАТО-а, што се види у напред цитираним изјавама. Држава је потписала споразум, а не капитулацију, на основу кога је донета Резолуција 1244 највишег светског тела, Савета безбедности УН, за коју су гласале све чланице тог савета. Резолуцијом је регулисан статус Косова и Метохије у оквиру СР Југославије, односно Србије, али нажалост одлуке се не поштују. Такозвана држава Косово је призната и од оних који су гласали за резолуцију, дозвољено је формирање оружаних снага, не реагује се кад се део Србије (КиМ) насилно присаједињује другој држави, не поштују се договори потписани уз сагласност ЕУ, покушава се ревизија Дејтонског споразума, чиме се угрожавају статус Републике Српске и живот српског народа. Ако се томе дода и пријем Северне Македоније и Црне Горе у НАТО, видимо да су све то директне последице новог хладног рата које се негативно одражавају на Србију.

Наш однос према статусу КиМ заснивамо на Уставу Србије и Резолуцији 1244. Према Уставу Србије, Србија се простире од границе с Мађарском на северу до Шар-планине на југу и од Дрине на западу до границе с Бугарском на истоку. То се може променити само променом Устава, а њега мења народ. А Резолуција 1244 дефинисала је статус КиМ у оквиру Југославије, односно Србије, и то се може променити само у Савету безбедности, уз сагласност сталних чланова савета.

Има ли решења за несташицу воде у Србији

ОД СУВИХ КОРИТА ДО СУВИХ СЛАВИНА

Због несташица воде ванредна ситуација је од почетка месеца уведена у Белој Паланци, деловима Тополе и Мионице, али и у Ариљу, Чачку, Пожеги, Лучанима и Горњем Милановцу.

Цистерне за водоснабдевање нису довожене на ноге само људима већ и животињама

Нема воде. Становништво је жедно. Градске улице се не перу. На сеоским имањима усеви су полегли од оморине. Све то звучи као приказ из доба кад су изворишта тражили рашљари, а кишу призивале додоле. Ипак, услед дуготрајне жеге без капи падавина, ово се у 21. веку безмало догодило у неколико места у Србији. Због несташице најдрагоценије течности ванредна ситуација је од почетка месеца уведена у Белој Паланци, деловима Тополе и Мионице, али и у Ариљу, Чачку, Пожеги, Лучанима и Горњем Милановцу - пет места у којима се око 250.000 корисника водом снабдева из Рзава, који се од суша „стањео“.

У таквим условима драгоцен је свака кап, па су увођене рестрикције, забрањиван је рад перioniца, прање улица и заливање башта и воћњака. Цистерне за водоснабдевање нису довожене на ноге само људима већ и животињама, попут 700 грла стоке која су на Сувој планини остала без воде јер је пресушио извор на врху Ракош.

Ако на ове недавне примере додамо и

већ познате проблеме у другим крајевима Србије, попут забране употребе пијаће воде у Зрењанину која важи од 2004. године, поставља се логично питање: како предупредити тешкоће са водоснабдевањем? Можемо ли да учинимо нешто више од спорадичног возикања цистерни у угроженом подручју?

Према речима Душана Ђурића, извршног директора Института за водопривреду „Јарослав Черни“, снабдевање пијаћом водом у Србији у надлежности је 146 јавних комуналних предузећа која управљају водоводним системима у складу са законом и испоручују становништву воду чија се здравствена исправност редовно контролише.

„Постоји и више од 800 мањих, сеоских водовода који постепено прелазе под организациону надлежност комуналних предузећа.

Процена је да је око 85 одсто становништва прикључено на водовод, а остатак се снабдева из сопствених бунара или мањих каптажа“, каже Ђурић за наш лист.

Он додаје да се тешкоће са водоснаб-

девањем могу поделити на проблеме везане за неодговарајући квалитет воде (који су најчешће природно условљени или су последица загађења) и на проблеме са недостајућим количинама, који су махом периодични.

„Подручје Војводине, нарочито средњег и северног Баната и западне Бачке, најугроженије је због лошег природног квалитета подземних вода које карактеришу повећане концентрације арсена, нитријума, хуминских материја, амонијака. У Зрењанину је 17 година на снази забрана коришћења воде за пиће, а досадашњи напори за решавање овог проблема нису нажалост дали резултат. Неповољан квалитет воде у Војводини захтева комплексну прераду да би се обезбедила здравствено исправна вода за пиће за око 800.000 становника. Зато су последњих година интензивирани активности на изградњи више постројења за прераду воде за пиће у појединим војвођанским општинама. Варијанте решавања проблематике водоснабдевања Баната, Институт „Јарослав Черни“ је анализирао у Генералном

Климатске промене на сцени

СУШЕ ЋЕ БИТИ И ЧЕШЋЕ И ЈАЧЕ

Србија се не претвара у пустињу у којој нема воде: ње ће бити, али вероватно мање, па у ситуацијама када је промењен годишњи хидролошки циклус треба да се успоставе праксе за њено приоритетно коришћење

Која је повезаност између суве славине у Мионици и глобалних климатских промена? Истичући да је одговор на то питање сложен, метеоролог и климатолог Владимир Ђурђевић, професор на Институту за метеорологију Физичког факултета у Београду, каже за наш лист да таква веза постоји, јер су услед глобалног загревања последњих деценија суше код нас постале учесталије и интензивније него у прошлости. А са сушама стижу и проблеми у водоснабдевању.

- О учесталости суша сведочи то што их је у последњих четрдесетак година било исто колико у читавом периоду од краја 19. века до седамдесетих година 20. столећа. А за потврду да су интензивније него раније може да нам послужи пример из 2012. када због суше и ниског водостаја системи за пречишћавање у Пожаревцу нису могли да раде, па тај град ме-

сецима није имао пијаћу воду - каже Ђурђевић.

И овог месеца многи градови и општине имали су проблеме с водоснабдевањем, јер сушни периоди у току летњих месеци доводе до нарушавања водног биланса.

- То значи да се смањују водни ресурси, па у рекама, а и у подземним резервоарима, има мање воде. Притом, ми смо у региону у којем та врста промене и хазарда води ка томе четком пролећа, па би полако пуно речна корита из којих се снабдевају многа места - објашњава Ђурђевић.

Он додаје да је планета све топлија услед климатских промена и глобалног отопљавања, што се одражава и на хидрологију. Ипак, Ђурђевић каже да суша не значи аутоматски да ће доћи до мањка водоснабдевања, али сушни услови доприносе томе да људи троше више воде. Не односи се то само на

пиће и на купање већ и на наводњавање, као и заливање башта и травњака.

- Стога је у односу на нарушене водне ресурсе количина доступне воде мања и људи је више троше, па долази до несташице. То наравно зависи и од тога како су дизајнирани системи за водоснабдевање, јер се они који су мање отпорни лакше дестабилизују - истиче Ђурђевић.

Према његовим речима, цело наше друштво је „наштимовано“ на услове за које смо мислили да ће заувек остати непромењени. Али, климатске промене гурају нас у новонастале услове у којима се све то доводи под знак питања. Зато је потребна реорганизација друштва како би се одредили приоритети у случајевима угроженог водоснабдевања.

- Осим људи и пољопривреде, велике количине воде за своје потребе користи и индустрија, као и произвођачи електричне енергије. Будући да климатске промене доводе до тога да ћемо све чешће бити у ризику дода ћемо суше бити јаче и чешће, посебно у топлијем делу године - наводи Ђурђевић.

Још једна последица климатских промена, која доприноси проблемима с водоснабдевањем, јесте и неповољна прерасподела падавина у нашој земљи.

- Ми у току године имамо мање-више исту просечну количину падавина, али је проблем што су оне у топлијем делу године ређе, са дугим сушним пе-

риодима, док у хладнијем периоду имамо мало више падавина које су екстремније, то јест за краће време падне већа количина кише. Стога се тај дефицит у летњим месецима надокнађује у току зиме, када су те падавине опет најчешће у виду кише, па имамо све мање снега. То је проблем и за водоснабдевање, јер та киша одмах оде у реке. А кад бисмо уместо ње зими имали више снега, онда бисмо практично имали резерве воде, јер би се тај снег топио с поступности воде у нашој земљи, важно је да се томе прилагодимо разматрањем приоритета. То значи: да ли ћемо воду, у случајевима оскудице, користити примарно за снабдевање грађана, или за наводњавање, или ће је користити индустрија? Или, ако имате хидроцентралу, да ли је оправдано да задржавате воду у акумулационим језерима ако знате да је она неком потребна. Осим тога, ту су и мини-хидроелектране за које се тврди да ће се трудити да одрже биолошки минимум. Али, ако нестане воде, неће је бити довољно ни за МХЕ, ни за тај биолошки минимум. Све су то питања на која ћемо морати да одговоримо. Србија се не претвара у пустињу у којој нема воде: ње ће бити, али вероватно мање, па у ситуацијама када је промењен годишњи хидролошки циклус треба да се успоставе праксе за њено приоритетно коришћење - закључује Владимир Ђурђевић.

Д. Б

пројекту који је урађен 2007. и та решења су усвојена кроз Стратегију водоснабдевања и заштите воде АП Војводине”, каже Ђурић.

С друге стране, проблеми са недостатајем количинама најчешће се јављају лети, због неповољних хидролошких услова, али и губитака у мрежи и нерационалне и ненаменске потрошње.

„Процена је да су губици воде у водоводним мрежама у Србији већи од 30 одсто,

што додатно оптерећује коришћење водних ресурса, подземних и површинских. Ово је хроничан проблем и захтева улагања у мерења на систему и реконструкцију мреже. Ово наравно не искључује неопходност одговорног односа самих потрошача, што значи наменско коришћење воде само за пиће, припрему хране, хигијенске потребе и за јавне установе и привреду”, каже Ђурић.

Према речима др Александра Ђукића,

доцента на Катедри за хидротехнику и водно-еколошко инжењерство Грађевинског факултета у Београду, Србија је водом сиромашна земља, с веома неповољним и неравноммерним водним режимима.

„Недавне несташице су нас подсетиле на рањивост наших водовода и ургентну потребу да се унапреди водоснабдевање. Мере за превазилажење овог проблема обухватају изградњу регионалних система во-

Овде и данас

ПРИЗИВАЊЕ КИШЕ У ЗАПАДНОЈ СРБИЈИ

Дуго топло лето узело је снагу овдашњем регионалном Водосистему „Рзав“, са ког се чак пет општина снабдева пијаћом водом. У свакој - Чачку, Горњем Милановцу, Пожеги, Лучанима и Ариљу - проглашена је ванредна ситуација

Не знамо шта нам је чинити без воде, једино да призивамо кишу... Тако ових дана јадикују и у небо гледају грађани из околине Ариља, где безводица влада већ седмицама, док жега и суша не престају.

Дуго топло лето узело је снагу овдашњем регионалном водосистему „Рзав“, са ког се чак пет општина (око 250.000 корисника) снабдева пијаћом водом. У свакој - Чачку, Горњем Милановцу, Пожеги, Лучанима и Ариљу - проглашена је ванредна ситуација.

Чесме су им све сувље, рекстрикције воде извесне.

Чиста река Рзав, с које се водосистем снабдева, баш је утањила. На водозахвату „Шевељ“ код Ариља протицај је врло слаб. Суша не хаје што треба послати довољно воде удаљеним корисницима, а део оставити у реци за биолошки минимум. Немоћ Рзава у дугом сушном периоду посебно осећају житељи села у вишим пределима, где свака кап постаје драгоцен.

Стручњаци кажу, а и народу је јасно, да једино брзо решење могу бити обилније падавине, толико чекане. Отуда горштачко призивање кише поред сувих славина, спржених пашњака, испуцале земље у њивама, осушених плодова.

Размере несташнице воде у рзавском систему илустрирају изјава директора Јавног предузећа за водоснабдевање „Рзав“ Зорана Бараћа. Овом реком, каже он, тренутно протиче свега 1.000 литара воде у секунди, при чему се за испоруку корисницима у пет општина узима око 400 литара, док остало остаје у реци као биолошки ми-

нимум, да се сачува биљни и животињски свет. Сушан период не дозвољава да за водоснабдевање захватају више. А потребе корисника су око 700 литара у секунди. Испоручују им, дакле, тек нешто изнад половинне потребних количина. Зато је препорука да се насеља више ослоне на локална изворишта, уколико их имају (град Чачак има). – Док кише не буде, морамо се држати рационалног приступа, комунална предузећа треба да раде максималним капацитетима, а ми морамо узимати све што река дозвољава, али да се не угрози њен низводни ток - изјавио је Бараћ.

У том крају, где безводица нарочито притиска подручја Ариља и Пожеге, медији преносе изјаву председника општине Ариље Предрага Маслара, који је поводом ових дешавања истакао:

- Висинска подручја данима су без воде, а мештани пијаћом водом снабдевају цистерне које су нам стигле из свих градова Србије. Многи нам помажу у овој тешкој ситуацији. Приградска насеља искључују се са система повремено и по потреби, док континуирану испоруку воде има само језгро општине. Уколико се овакво стање настави, плашимо се да ћемо морати да прибегнемо рестрикцијама и у самом језгру, али се сви надамо да до тога неће доћи, јер би проблем могао да изазове и пуцање старих азбестних цеви.

Краткорочно решење за овај водосистем су падавине, погодније хидролошке прилике. А дугорочно решење, да се овакве невоље не догађају ни при већим сушама, јесте завршетак изградње бране „Сврачково“ са

већом водоакмулацијом узводније на Рзаву. За радове на том капиталном објекту, који се обављају пуном паром, држава даје значајна средства. По изјави министра грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Томислава Момировића, уложен је огроман новац у експропријацију, путеве, инфра-

вима ка врелу у Штиткову и извору Вршеvine. Водоноша је, причају, постало главно занимање у подјаворским селима. Домаћинима дојадило, кажу да имају више млека него воде. А најстарији додају да овако дуго сушу не памте.

Што се тиче центра Златиборског округа, Ужица, за сада

ВОДА НА ЈАВНИМ ЧЕСМАМА НИЈЕ ЗА ПИЋЕ

Вода на јавним чесмама у Крагујевцу није за пиће, показала је хигијенска контрола коју редовно врши Институт за јавно здравље. Према резултатима хемијских и микробиолошких испитивања обављених у јулу, вода није безбедна за употребу на извориштима у Шумарицама, Дивостину, Кошутњаку, Теферићу, Белошевцу, Ждралјици и Петровцу. Вода није исправна ни на чесмама Бубањ и Капавац, као ни на Грујиној чесми.

Крагујевачки Институт за јавно здравље сваког месеца контролише квалитет воде, али се изворишта и јавне чесме не одржавају по грађевинским и техничким прописима, упозоравају у овој установи. Проблем је и што 16,5 одсто Крагујевчана користи алтернативне изворе водоснабдевања. Крагујевац се водом за пиће снабдева са Груже, „Водојаке“ у Groшници и ренибунара с Мораве, али око 26.000 становника користи воду с локалних каптажа и индивидуалних бунара који су ван система контроле квалитета, наводи се у студији градског комуналног предузећа „Водовод и канализација“.

Узорке воде са алтернативних изворишта грађани треба редовно да носе на контролу, тим пре што су резултати последњих испитивања показали да је око 70 одсто бунарских вода стално или повремено неисправно, што хемијски, што микробиолошки. На територији Шумадијског округа живи око 300.000 становника, а око 55.000 није сигурно какву воду пије, показала су истраживања крагујевачког Института за јавно здравље.

Б. Карталивић

структуру везано за пројекат „Сврачково“, потребно је још неколико година да буде завршен. Тај проблем је вишедесетогодишњи, уверен сам да ћемо га у наредним годинама решити, казао је ресорни министар.

Суша ствара тешкоће и другим подручјима западне Србије, трпи пре свега пољопривреду. Жега свуда испија реке, планинска врела су утањила, а има још крајева који кубуре без пијаће воде. Такав случај је у брдским селима око Нове Вароши, под планином Јавор, где су жедни и људи и стока. Сељани ту све послове остављају да издалека доведу воду, онемо ко има више стоке потребне су и две-три цистерне дневно. Читава каравани трактора одавде језде путе-

је овде водоснабдевање нормално. Водоакмулација „Врутици“ на Ђетињи, на коју се град почетком 2019. (после шестогодишњег некористишења) вратио након вредних државних улагања у модернизацију уживичке фабрике воде, још подноси сушни период и обезбеђује довољно воде Ужичанима. Догодио се почетком лета, истина, краткотрајан проблем када су из овдашњег „Водовода“ упозоравали на рационално коришћење воде у приградском подручју (да се пијаћом водом не заливају малине и други засади), с тим што је ужички водосистем издржао и ту повећану потрошњу.

Бранко Пејовић

доснабдевања, реконструкцију и доградњу локалних водовода уз смањење губитака воде и административно-организационе мере. Стратегијом управљања водама на територији Републике Србије и Просторним планом Републике Србије планирано је да се појединачни водоводи прошире и међусобно повежу, тако да постепено формирају 18 већих, регионалних система“, истиче др Ђукић.

Он истиче да су акумулације кључна окосница тих система јер омогућају уједначавање и побољшавање режима тока река.

„Планирана је изградња неколико десетина акумулација и без њих неће бити могуће побољшати водне режиме и водоснабдевање у Србији. Нажалост, има примера да већ изграђене бране и акумулације касне с прикључењем на систем због споре реализације остале инфраструктуре (Село-

ва на реци Топлици) или да се активности локалних самоуправа супротних планским решењима непотребно одлаже њихово стављање у пуну функцију (брана и акумулација „Стубо-Ровни“ на Јабланици). Само уз континуирани, стручни и систематски рад, усмеравање са нивоа државе, дугорочно ослањање на научна и техничка знања и знатно већа улагања у водоводну инфраструктуру, Србија може постепено превази-

Невоље на југу земље

**ПОРЕД РЕКЕ ВЛАСИНЕ
ОСТАЈУ БЕЗ ВОДЕ**

У Власотинцу, када су обилне падавине, ЈКП „Водовод“ искључује водосистем, а лети су славине суве, поготово у вишим деловима града. - У Лесковцу, после градње Водосистема „Барје“, рестрикције су реткост

Проблем водоснабдевања у летњим месецима присутан је у готово свим местима Јабланичког округа, посебно у Власотинцу, Грделици, многим селима... Да ствар буде још занимљивија, житељи града на обалама реке Власине остају без воде и када падну обилне кише, јер је ЈКП „Водовод“ приморано да искључи фабрику за прераду воде, због опасности да река однесе део мреже, што се ове године неколико пута дешавало.

Власотиначка фабрика воде - делује нестварно, али је истинито - није уцртана у катастар, не може да се ради пројекат и добије грађевинска дозвола. Тај податак изнет је и на једној од последњих седница СО Власотинце.

Локална самоуправа усвојила је одлуку о изради плана детаљне регулације за подручје од водозахвата на рекама Власини и Раставници до црпне пумпне станице Бољаре и насеља Манастириште, ради изградње алтернативног водозахвата на реци Раставници и дислокације постојећег цевовода сирове воде с водозахватом на реци Власини до црпне пумпне станице Бољаре.

- Ова одлука је почетак. Не постоје употребне дозволе, нити претходна документација за коју бисмо урадили пројекте и добили грађевинску дозволу.

Постојећи цевовод мора да се измести ван корита реке, да га не би однела нека наредна велика вода. У контакту смо с Институтом „Јарослав Черни“ и „Енергопројектом“ за израду пројекта. Расписаћемо јавну набавку и ући у процедуру израде свих потребних пројеката. У међувремену смо пренаменили земљиште из пољопривредног у грађевинско и тренутно радимо на спајању парцела на којима је фабрика воде и сада следи процедура озакоњења. Тај процес, сви знамо, није кратак, али смо га започели и завршићемо га. Имамо комплетну подршку Владе Србије, контактирали су с нама кад је била несташница воде и добили обећања да ће средства бити обезбеђена - каже Владимир Коцић, заменик председника општине.

Поводом трајног решења водоснабдевања Власотинца и околине одржана је јавна расправа. Представници Института за водопривреду Јарослав Черни представили су резултате Студије оправданости с генералним пројектом трајног водоснабдевања општине Власотинце до 2035.

године. Истакнуте су три варијанте водоснабдевања. Прва је да се Власотинце, изузев југозападног дела, снабдева искључиво са изворишта на Власини, уз евентуални додаток воде из Раставнице и Бистрице.

**„СВРАЧКОВО“
- ЈЕДИНИ СПАС**

Говорећи о недавним проблемима у општинама око Рзава, Душан Ђурић, извршни директор Института за водопривреду „Јарослав Черни“, каже за „Политику“ да су они последица истовремене појаве неповољних хидролошких услова у сливу те реке и повећане потрошње воде. Уз подсећање да је водоводни систем „Сврачково“ у изградњи, он каже да се потрошачи из пет места у сливу Рзава за сада ослањају на водозахват из те реке, из које се вода након пречишћавања у фабрици у Ариљу даље пласира потрошачима тог места, као и Пожеге, Лучана, Чачка и Горњег Милановца.

„Количине воде које је могуће захватити у садашњим условима ограничене су дотицајем са слива, будући да

не постоји могућност акумулирања. Треба имати у виду да је расположивост количина за потребе становништва ограничена и обезбеђивањем неопходних количина воде за остале кориснике, ради очувања природне равнотеже. Трајно решавање питања водоснабдевања наведених општина обезбедиће се формирањем вишенаменске акумулације. Изградњом бране Сврачково и њеним адекватним управљањем обезбедиће се и спречавање поплава, оплемењивање Рзава у сушним периодима и производња електричне енергије“, каже наш саговорник.

Ђурић додаје да Институт „Јарослав Черни“ обавља стручни надзор над радовима на изградњи бране, који су у фази извођења прибранских објеката и објеката за скретање тока Рзава.

Д. Б

Друга подразумева водоснабдевање из реке Љуберађе, коју за своје водоснабдевање већ користе Ниш и Бабушница, и за тај пројекат потребно је урадити скоро 30 километара цевовода и ново постројење. Трећа је комбиновано водоснабдевање са изворишта Љуберађе и Власине. У првом случају трошкови износе 6,2 милиона евра, у другом 13 милиона, а у трећем 8,5 милиона евра.

Директор ЈКП „Водовод“ Власотинце Звонко Илић објашњава да све надлежне институције кажу да је квалитет воде у Власини између прве и друге категорије на делу изнад водозахвата.

Највећи град на југу Србије, Лесковац, после градње Водосистема „Барје“ није озбиљније суочен с проблемом водоснаб-

девања, не рачунајући села која се снабдевају из других извора, али и Грделицу, која посебно лети нема довољно воде - капацитети нису довољни да се задовоље све потребе јер се ово место снабдева водом са Козарачке (Рупске, Дадиначке) реке.

Акумулација „Барје“ штити се од непосредног загађивања у такзваној ужој зони, која се простире до 500 метара од ивице језера и обележена је видљивим баријерама, али без ограђивања. У тој зони забрањена је градња објеката. На том простору не може се узгајати стока и живина, нити се могу отворати рибањаци. Насупрот томе, могу да се подижу воћњаци и шуме или да се обрађује земљиште, али без употребне агротехничких мера.

Данило Коцић

ћи проблеме несташница воде за пиће. У концепирању, изградњи и управљању водоводним системима водећу улогу морају имати грађевински инжењери хидротехничког усмерења“, наводи др Ђукић.

Нису само суше допринеле сувим славинама. У Белој Паланци је 19. јула уведена ванредна ситуација због поплава које су довеле до изливања бујичних водотокова и замућења изворишта. Зато је утврђено да вода у овој општини није исправна за пиће. А онда је 2. августа поново уведена ванредна ситуација, овај пут због - несташнице воде, услед квара на водозахвату. Забрањена је и употреба техничке воде. Стога,

поједини водоводи као да су у тамном вилајету - била суша или поплава, воде неће бити. То нас доводи и до проблема климатских промена које ће, сматра др Александар Ђукић, у будућности погоршати већ неповољно хидролошко стање. Ипак, Душан Ђурић каже да нема разлога за забринутост ако се правовременим мерама умање негативни ефекти тих промена.

Одговоре на горућа питања која се тичу сувих славина потражили смо и од Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, али, упркос обећањима, одговоре до данас нисмо добили.

Димитрије Буквић
Извор: Политика

Ветерански поглед на стварност

МАЛО ВИШЕ СЛУХА ЗА ПРОБЛЕМЕ

Параграфи кажу да неке повластице борци могу да остваре ако им их да локална самоуправа, то јест ако то жели и уколико у каси има средстава. Истини за вољу локална самоуправа није позивала људство за учешће у борбеним дејствима. То је чинила држава посредством својих специјализованих органа, па она (држава) треба и да реши то на свом нивоу.

Са једне од свечаних академија поводом Дана ветерана

Пре неколико година сви они који су учествовали у одбрани Србије у ратовима, од балканских, па све до агресије НАТО-а на Србију, добили су празник. Назван је Дан ветерана, (4. децембар). Понадали смо се да ће се решити све дилеме око разних удружења која су неговала традиције ослободилачких ратова и сукоба. У Министарству одбране, неколико година раније, добили смо и Управу за традицију, стандарде и ветеране. То је била потврда наше велике наде.

Када је донет Закон о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица, на одређени начин сви су се надали да ће се коначно решити дугогодишњи проблеми бранилаца домовине. Међутим, Закон је овозможио Министарство за рад социјална питања да расправља о борцима на један недоречен, па и нејасан начин. Наиме, Закон даје овлашћење локалним самоуправама да сачине списак бораца. Своди се на то ко се јави, уз одређена документа и захтев за упис, добија статус борца. По слову тог закона борци су сврстани у категорије, као да је реч о некој роби, па се то чини према квалитету. Законом су нешто добили инвалиди рата и њихове породице, иако то баш није у свему сасвим јасно.

Параграфи кажу да неке повластице борци могу да остваре ако им их да локална самоуправа, то јест ако то жели и уколико у каси има средстава.

Истини за вољу локална самоуправа није позивала људство за учешће у борбеним дејствима. То је чинила држава посредством својих специјализованих органа, па она (држава) треба и да реши то на свом нивоу. Борци би на тај начин постали равноправни, а не да им статус одређује локална самоуправа, по сопственом нахођењу и по сопственој жељи.

Спискови препознавања

У спискове су се уписали они што су то желели. Према неким сазнањима многи борци нису обавештени о томе како да их Закон препозна као борце. Није јасно где се изгубише ветерани, у том закону се и не спомиње. Претпостављамо да писац Закона није знао како да то формулише, односно како да одвоји борце од оних који нису ни учествовали у борбеним дејствима. Шта ћемо са онима који желе да се називају ветеранима, који заправо то и јесу?

Познато нам је да у нашем друштву делују организације које окупљају поштоваоце ратника из Првог светског рата, затим СУБНОР, па УВПС, удружења видова и родова, више удружења учесника ратова од 1991 - 1999. године, један број удружења ратних и мирнодопских инвалида, друга удружења сличних области интересовања и носиоци традиција војних јединица. Законом су са организацијама и удружењима изједначене чак и четничке организације.

Актуелна ситуација указује да би кровно удружење ветерана требало да удружи све ове организације и да их стави под своје окриље. Међутим, у закону о којем је реч тај појам се и не спомиње. Ко ће то да уради? Општина? Град? Неће сигурно. Административно не препознају ветеране. Република? Она је то већ регулисала законом, али по многима не на најбољи начин.

Према Закону, Република даје могућност у посебном члану да се сами организујемо у удружења или савезе од посебног значаја. Набрајају се борци, ратни и мирнодопски инвалиди, чланови породица палих бораца и умрлих војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланови породица цивилних жртава рата и умрлих цивилних инвалида рата, неговаоци традиција ослободилачких ратова Србије. Сва ова удружења треба предлог да упуте Министарству за рад, запошљавање бораца и социјална питања, а онда удружење од посебног значаја треба да аминује Влада. Да ли неко може непристрасно и неприкосновено да одреди организацију ветерана или више удружења која би представљали институцију од посебног значаја. Тешко.

На свим нивоима

Закон регулише разне категорије угрожених жртава рата и то је уреду, али нигде се не види да постоји организација оних који су живи и да се могу ослонити на Републику и бити јединствени у Србији. По нашем мишљењу то је требало да буде организација ветерана на нивоу Републике са организационом структуром до општина (градова) и месних заједница. Те организације би могле да обухвате и придружене чланове, односно постојеће организације и удружења.

Сагледавањем планова и програма рада, конкретних активности и свега другог значајног за одлучивање те организације би делом могле да се финансирају из републичког буџета. То би се реализовало или материјалном подршком укупног рада или пројектним финансирањем.

Када је реч о ветеранима, они би логично требало да реализују активности под покровитељством и у окриљу Министарства одбране, односно Управе за традицију, стандарде и ветеране. Укупну организацију стручно би могла да подрже одељења Министарства одбране у општинама, уз помоћ осталих институција и организација.

Имамо празник - Дан ветерана. Обележавају га разне групе које нису учествовале у рату. Када је стваран закон, чини се да нису на прави начин и довољно широко консултовани ветерани. Видеће се на крају шта ће локалне самоуправе да ураде са списковима, то јест са регистрацијом ветерана. Верујемо да ће држава смоћи снаге да праведно и на дуге стазе реши нагомилане проблеме ветерана.

Љубомир Рељановић

Из ратног дневника генерал-пуковника
Небојше Павковића

НА ПОЛОЖАЈИМА ЗА ОДБРАНУ

На основу ове процене агресора одлучено је да главне снаге Бригаде буду груписане на правцима Кодра Фура-село Кабаш, Биљак-Градиште-село Громово и Генерал Јанковић-Качаник, а помоћне снаге на правцу село Глобочица-село Догановићи.

У 6.00 часова (1. априла 1999) у Оперативном центру Приштинског корпуса пијем јутарњу кафу, читам извештаје и приспела наређења. Заробљавање америчких извиђача је најважнија информација у свим извештајима.

Авијација НАТО око пет часова крстарећим ракетама гађала је објекте инфраструктуре у Новом Саду. У 4.55 часова бомбардовано је старо градско језгро са вредним градитељским наслеђем од 18. до 20. века. У бомбардовању је оштећен Војвођански музеј, основна школа „Ђорђе Натошевић“ и зграда Филозофског факултета. Од 4.30 до 5.00 часова са два пројектила бомбардован је и срушен Варадински мост из 1928. године, поред кога се налази Петроварадинска тврђава, јединствени пример аустријског фортификационог градитељства. Петроварадински мост, који спаја Нови Сад са Петроварадином, срушен је целом дужином, чиме је прекинут довод воде у град и речни пловни пут Дунавом.

У 5.05 часова једним пројектилом гађан је мост на Дунаву код Бешке. Пројектил је оштетио бетонску конструкцију у дужини од пет метара.

У зони Треће армије у току ноћи поновљени су напади на објекат Голеш, при чему је гађано складиште погонског горива 492. ваздухопловне базе. Напади су поновљени.

Према подацима Обавештајне управе, команда НАТО-а планира наставак ваздухопловне операције, у коју би укључила борбене хеликоптере, тежишно по јединицама на Косову и Метохији, као и на објекте инфраструктуре. У вези с тим, суседна Румунија уступила је свој ваздушни простор који је стављен под контролу НАТО-а.

Специјалне јединице из састава копнених НАТО снага у Македонији групишу се на простору северно од Куманова, највероватније ради трагања за заробљеним војницима.

Нервоза у САД

НАТО наставља припреме група ШТС за убацивање на Косово и Метохију и диверзантско-терористичких специјалних снага. У Македонији последњих дана наставља се допремање новог наоружања НАТО. У вези с тим интензивирани су електронска дејства с циљем ометања система командовања у јединицама Треће армије.

Пентагон је потврдио идентитет тројице заробљених војника америчке армије, о

чијој се мисији приликом упада на југословенску територију у САД саопштавају лажне информације. У саопштењу је потврђено је да се ради о наредницима Ендрју Рамирезу и Кристоферу Стоуну, док за трећег заробљеног војника, Стивена Гонзалеса, Пентагон наводи да је „специјалац“. Емитоване су њихове слике.

Си-Ен-Ен је објавио да је Рамирез из Лос Анђелеса, Стоун, из места Смес Крик у Мичигену, а Гонзалес из Тексаса.

Очигледно да заробљавање америчких војника представља најтежи ударац за пропагандну машинерију НАТО-а. Вероватно су емитоване слике заробљених америчких војника и коментари телевизијских станица натерали генерала Кларка да преузме улогу портпарола.

Московски лист „Севодња“ коментарише да Кларк покушава „да сопственим грудима сакрије београдску информативну бравуру и деловао је бледуњава“.

Секретар америчког Министарства одбране, Вилијам Коен, тројицу припадника Оружаних снага САД назвао је „илегалним заточницима“. На одржаној конференцији за новинаре у Пентагону, извештају медији, „тудио се да задржи контролу и хладнокрван изглед, али му то није полазило за руком. Било је очигледно да нервозно и резигнирано одговара на непријатна питања новинара који су износили сумње у оправданост америчког бомбардовања Југославије“. Према извештајима светских медија, слично се понашао и шеф америчког Генералштаба, Хенри Шелтон. Он је признао новинарима „да Вашингтон није знао да су тројица америчких војника заробљени, све док их није видео на српској телевизији“.

Парадоксално је, извештавају медији, „да САД, упркос томе што не прихватају да је бомбардовање једне суверене земље рат и агресија, траже да се према њеним заробљеним војницима примени Женевска конвенција о ратним заробљеницима“.

Позив пилота за помоћ

У нашим медијима објављено је да ће се тројици припадника оружаних снага САД судити према југословенском кривичном законодавству.

Информације из јединица односе се на војничка питања.

После прекида успостављена је веза између стационарних центара везе Ниш и Куршумлија, у 36 жичних канала. Извршена је стабилизација свих врста веза са потчињеним јединицама Треће армије, ко-

је су биле нарушене у току протекле ноћи; Команда 203. мешовите артиљеријске бригаде извештава Команду Треће армије да је на френквенцији 141.800, ухваћен позив пилота за помоћ, на енглеском језику. Лоциран је од стране јединица и радио аматера у рејону Алексинац-Ражањ-Сокобања. Претрес терена се наставља.

Заробљени извиђачки транспортер НАТО-а пребачен је вучним возом у Ниш и смештен у Касарну „Стеван Синђелић“. Због опасности да има уграђен аутономни локатор, стручна лица 201. позадинске базе врше детаљни преглед транспортера.

Генерал Лазаревић извештава да је написао наређења за довођење Другог батаљона 175. пешадијске бригаде у састав бригаде у рејон Ѓиљана. Каже, батаљон је завршио мобилизацију и спреман је да уђе у састав бригаде 3. априла 1999. године. За овај задатак ангажовао је тим са пуковником Миланом Котуром на челу, начелником рода пешадије Приштинског корпуса.

Извештава ме и да 3. априла 1999. године у састав Корпуса треба да стигне Седма пешадијска бригада Нишког корпуса и да екипа за њено довођење и распоред извиђа зону одбране Исток, село Лесковац, село Сићево и село Рудник. На челу тима је начелник Штаба Приштинског корпуса, пуковник Верољуб Живковић.

Наредио сам да се на овим задацима ангажују и старешине Нишког корпуса и Команде Армије и тражио да предложи јединицу коју ћемо обићи у току дана. Предложио је, а ја сам прихватио, да то буде 243. моторизована бригада.

Пре поласка у обилазак 243. механизоване бригаде, на састанку са старешинама Армије на Истуреном командном месту број три издајем наређења која треба извршити до мог повратка: пуковницима Средојевићу и Станојековићу да припреме наређења за потчињене јединице – „Организацијско наређење за функционисање оперативног дежурства у Команди Армије“; „Наређење за организацију ПВО на правцима налета авиона НАТО, које од границе изводе ка рејонима распореда јединица“; „Наређење за борбу против убачених диверзантско-терористичких група“; „Упозорење јединицама да авијација НАТО-а намерава да користи светлеће бомбе“, које облачност и лоше временске услове претварају у повољне за дејство авијације; „Наређење за задимљавање објеката у зонама одговорности јединица“; „Наређење за мобилизацију Трећег бата-

Заробљени амерички војници на Космету 1999. године

љона војне полиције“; Упозорење за све јединице, као и за Штаб Цивилне заштите и МУП-а, да је НАТО почео да користи муницију са осиромашеним уранијумом“.

У урошевачкој касарни

Командант обезбеђења, пуковник Ловре, известио ме је да је извршена припрема 30 старешина и војника из 63. падобранске бригаде за преузимање обезбеђења од Трећег батаљона војне полиције. Одобрив сам замену јединица и командир те јединице, поручнику Драгану Милановићу, издао задатке за рад.

У обилазак 243. механизоване бригаде кренула је иста екипа као и претходног дана. Промена је била само у саставу јединице за обезбеђење јер је дошло до наведене смене јединица.

Због присуства већег броја НАТО авиона у ваздуху, одстојање између возила у колони је око 1.000 метара. На улаз у Урошевац стижемо за 35 минута. Дочекује нас командант, пуковник Крсман Јелић, са патролом војне полиције. Излазим да га поздравим. Предлаже да до његовог Командног места прођемо кроз Касарну и видимо ефекте дејства авијације НАТО-а. Прихватим. Улазимо у Касарну „Цар Урош“ која је у рушевинама. Неоштећене су две зграде. Тешко пролазимо између разбацаних блокова бетона, цигли и лима. Све пружа стравичну слику. Гледам рушевине и сећам се како је касарна изгледала пре агресије. У касарни смо већ двадесетак минута. Генерал Ђаковић и Пуковник Стојановић упозоравају да би било добро да напустимо касарну. У ваздуху изнад Урошевца лети око 6 – 10 авиона НАТО-а.

Улазимо у центар Урошевца. Град је празан. Пре агресије имао је око 50.000-60.000 становника. Сада је пуст. Барем је тако изгледао. У њему је живело 93% Шиптара и свега 7% Срба и осталог неалбанског живља. Укупно, у целој општини, више од 113.000 становника, Шиптара 85,8% и 14,2% неалбанаца. Слична ситуација је и у суседним општинама, Штимље и Качаник.

Срећемо неколико старијих људи који негде журе и неколико паса, који лутају улицама. Патрола војне полиције зауставља колону у центру, испред једне велике куће. Видим да се ради о напуштеној шиптарској кући која у приземљу има два локала и продавницу. Сада су затворени. Пуковник Јелић каже да је у тој кући Командно место Бригаде. Питам га што је изабрао шиптарску кућу за Командно ме-

сто. Објашњава да НАТО зна да у центру живе само Шиптари. Каже да због тога неће да гађа њихов град. Објашњава да лично познаје Шиптара, власника куће, који је сагласан да је користи Војска. Питам га шта ће се десити ако баш он или неко од његових суседа пошаље извештај ОВК, а ови НАТО-у да је ту Командно место. Јелић има одговор да нису људи да то раде јер знају да ће НАТО у том случају порушити куће. Био је то логичан одговор, али га упозоравам да води рачуна да се имовина тог домаћина сачува и да је он за то одговоран.

Припреме снага НАТО-а

На командном месту пуковник Јелић реферише о досадашњем току агресије и учинку НАТО авијације у зони Бригаде, о погинулим и рањеним припадницима, порушеним објектима и понашању ШТС. Наглашава да су се ШТС, одмах по почетку бомбардовања, повукле на Језерску планину и у Неродимље и да за сада не изводе терористичка дејства према јединицама Бригаде и МУП-а. Једино су активни у Црнољевском теснацу и око Качаника. Кажем Јелићу да и они знају колики је значај тих комуникација.

„На тим комуникацијама, око села Црнољева, Лужнице и Дуља, и Стагова, Боба и Пустеника, у општини Качаник, постављају заседе и отварају ватру на свакога ко то пролази“.

Користећи карту, пуковник Јелић објашњава да ШТС највише има у селима Неродимље, Рачак, Зборце, Језерце, и Пустеник. То су њихове базе у које су се вратили. После реферисања, пуковник Јелић предлаже да обиђемо јединице у првом појасу одбране.

На путу за Камену главу заустављамо се у селу Српски Бабуш и уз пут обилазимо јединице Територијалне одбране.

Први положај је Камена глава (тл 626). На североисточном делу је истоимено село, а југозападно село Грлица. Тригонометар 626 доминира околином. Са њега се контролишу раскрснице путева Урошевац-Качаник, село Камена Глава-Витина, село Догановићи-Штрпце и простор Широка ливада, где се рачвају токови неколико река и одводе воду у Црно, Средоземно и Јадранско море.

Ова појава се у хидрографији назива бифуркација. Са овог објекта види се распоред јединица бригаде до Качаника и села Догановићи и Глобочица.

Командант Јелић показује рејоне распореда Борбене групе „211“ Нишког корпуса у селима Котлина и Кривеник, Борбене групе „3“ 243. механизоване бригаде у селима Догановићи и Горња Грлица, Бригадног противоклопног одреда „243“ у селу Белограце, Бригадне артиљеријске групе „243“ у селу Дубрава и Другог механизованог батаљона 243. механизоване бригаде у селима Корбулић и Дебалде, на северо-западним падинама планине Црне горе, на граници са Македонијом. После географске оријентације, пуковник Јелић реферише закључке из процене ситуације. Процењује да на зону одбране Бригаде очекује снаге НАТО-а јачине око 2.000 војника, на правцима Скопље-Бенерал Јанковић-Урошевац и Куманово-село Дебалде-Витина и око 2.500 ШТС на правцу Тетово-село Глобочица-село Догановић-Урошевац.

Невидљиви за авионе

На основу ове процене агресора одлучио је да главне снаге Бригаде групишу на правцима Кодра Фура-село Кабаш, Биљак-Градиште-село Громово и Бенерал Јанковић-Качаник, а помоћне снаге на правцу село Глобочица-село Догановићи.

Образлаже да је циљ оваквог ангажовања јединица Бригаде да спречи насилно убацавање јединица НАТО-а и ШТС са простора Македоније; да нанесе што веће губитке; спречи избијање у шири рејон село Догановићи-село Бинач и продужење напада ка Урошевцу и Приштини.

За извршење задатка Бригада је ојачана Борбеном групом 21 Нишког корпуса, 57. граничним батаљоном, 60. војнотериторијалним одредом Витина и противоклопном батеријом „Фагот“. Затим реферише о задацима јединица које показује на карти. После реферисања, по плану, води нас у Бригадни противоклопни одред „243“ у селу Белограце. На улазу у село дочекује нас командант одреда. Рапортира и води нас у рејон распореда јединице. Док се крећемо, покушава да учим војнике и оруђа ове јединице, која у свом саставу има 18 самоходних противоклопних оруђа 90 мм, шест оруђа противтенковских ракета „Поло“ на оклопном транспортеру БОВ-1 и шест противоклопних система „Фагот“.

Не видим ниједно средство, а ни људе. Наређујем команданту одреда да нас води на ватрени положај, до неког оруђа. Каже да смо поред неких оруђа већ прошли и доводи нас на положај противоклопних ракета „Поло“. Да није показао где се налазе оруђа, не бих их уочио ни са око 10 метара. Између две старе и напуштене зграде налази се маскирано борбено оклопно возило са ракетама типа „маљутка“. Дочекује нас подофицир, командир борбеног оклопног возила. Рапортира и објашњава да је ово само један од положаја овог оруђа и да их има још четири, који су на одстојању 100 до 150 метара.

Каже сви положаји су овако уређени, невидљиви за авионе НАТО-а. „Оруђа могу бити откривена термовизијски само ако су укључени мотори“, објашњава командир.

Наређујем да нас води код војника послужилаца. Војници су у склоништу, укопаном у земљу. У њему је уређен простор за одмор, смештај опреме и личног оружја, пећ за ложење, отвор за вентилацију са филтером за пречишћавање ваздуха. Амбијент је сасвим пристојан за дужи боравак.

Злочини словеначке ТО

ДЕЖЕЛА ПОКАЗАЛА ПРАВО ЛИЦЕ

Убијање цивила, младих ненаоружаних војника,
мучење лекара и медицинских сестара...

Многи од догађаја 1991. године недвосмислено, кроз конкретне људе и примере, указују на словеначке бестијалности које, без обзира што су прекривене велом тајности, представљају непорецива сведочанства о невероватним злочинствима почињеним у последњој деценији двадесетог века. Веродостојна сведочанства су исказана кроз бројне извештаје војних обавештајних и медицинских органа и изјава очевидаца и учесника борбених дејстава вођених на тлу дежеле.

Пре него пређемо на опис словеначких злочина, осврнимо се најпре на „злочине“ које су, према оптужници Окружног тужилаштва Мурске Соботе, починили над цивилним становништвом генерал Трифуновић и пуковник Попов. „Злочин“ о ком је реч, почињен је јер је генерал Трифуновић, командант корпуса у Вараждину, од Команде Загребачке војне области добио задатак да део јединице упути ради обезбеђења граничних прелаза на југословенско-аустријској граници. Била је то, у ствари, одлука и наређење Савезног извршног већа Југословенској народној армији и МУП-у да непосредно обезбеде спровођење у живот „Савезних прописа о прелажењу државне границе на територији Републике Словеније“. Одлука Савезног извршног већа је уследила као одговор на незаконите одлука које је једнострано донела Скупштина Словеније, а које су угрожавале „територијалну целокупност Југославије, њене државне границе и њен суверенитет у међународним односима“. Поступајући по наведеној одлуци, односно наређењу, генерал Трифуновић је издао задатак пуковнику Попову, команданту вараждинске касарне „Калнички партизани“, да са јединицом обезбеди граничне прелазе који изводе преко Орможа, Љутомера и Горње Радгоне.

Мучка убиства

На путу према граничним прелазима, јединицу из вараждинског гарнизона у заседи је сачекала територијална јединица Словеније која је мучки, без икаквог повода, ничим изазвана, отворила ватру на људе које је предводио пуковник Берислав Попов. Епилог: убијено пет, рањено 17 и заробљено 30 војника, а уништено двадесетак неборбених и део борбених возила. За тај гнусни злочин над војницима, као и злочин на караули Холмец, о чему ће касније бити више речи, Хелсиншки одбор Словеније је покренуо питање одговорно-

ПИШЕ
Радисав
Т. Ристић

сти починоца и налогодаваца за почињени злочин, али руководство Словеније не само да није реаговало на то, већ је све предузело како почињени злочин не би допрео до јавности. Нажалост, ни медијима у Србији није пружена могућност да обелодане наведени злочин Словенаца, јер га је скривало и војно и државно руководство земље.

Све податке, наведене у наставку овог прилога, забележио је, на основу бројних званичних извештаја, аутор ових редова – у то време начелник Службе за информисање о оружаним снагама СФРЈ. Поред тих података, опширније појединсти о тим дешавањима забележене су у још увек необјављеној књизи „Медијски порази ЈНА – Истина о Кадијевићу“. Примери који следе односе се искључиво на збивања у Словенији, мада је много злочина над Србима почињено и током каснијих борбених дејстава на тлу Хрватске и Босне и Херцеговине, који су такође детаљно образложени у наставку те књиге.

Злочини словеначких паравојних формација, почињени мучким убиствима тек завојничених младих, били су врло до-

бро познати људима у војном врху. Знало се за бројна хапшења старешина ЈНА и нечовечан однос према рањеницима, али се ништа, осим вербалних осуда, није предузимало да се такво стање спречи – ако никако друкчије, онда легалном војном силом над нелегалним злочиначким војним саставима. Многи од тих монструозних примера нису, нажалост, нигде забележени. Сви ти злочини, међутим, нису непознати хашким истражитељима, претходном и актуелном словеначком руководству, баш као и српском, али у вечном сећању остају само породицама жртава тих злочина. Не заборављају их, наравно, и многи који и данас, као инвалиди са трајним здравственим последицама, живе са траговима нечовештва бруталних словеначких убица.

Удар на СФРЈ и ЈНА

Словеначки злочини тим више добијају на тежини што су почињени грубим кршењем одлука савезне државе од 25. јуна 1991. године. Савезно веће Скупштине СФРЈ и Савезно извршно веће, тог су дана јасно и недвосмислено наложили ЈНА да, поред осталог, спречи прекрајање земље и промену њених граница, супротстављајући се тиме једностраној и незаконитој одлуци Скупштине Словеније, од 8. маја исте године, о отцепљењу Словеније од СФРЈ. Наведена словеначка одлука, међутим, није имала снагу закона јер је, супротно федералном уставу и позитивним законским прописима, угрожавала територијалну целовитост СФРЈ, њене државне границе и њен суверенитет у међународним односима.

Поступајући у складу са одлукама наведених савезних органа, нешто мање од 2000 припадника ЈНА кренуло је два дана касније, 27. јуна значи, на извршење задатка који није подразумевао било какве провокације, сукобе и борбена дејства. Радило се, практично, о мирнодопском задатку строго ограниченог карактера који је у сваком погледу почивао на одредбама Устава СФРЈ којим се, поред осталог, прописује да оружане снаге штите независност, суверенитет, територијалну целовитост и уставни поредак земље. Пре поласка јединица ЈНА на извршење задатка ради обезбеђења 35 копнених граничних прелаза, једне поморске (Копар) и једне ваздушне луке (Брник), правовремено је обавештено руководство Словеније. Руководство Словеније је, међутим, као одговор организовало масовна забрањивања комуникација на правцу кретања јединица

Словенци су одмах променили табле са називом државе

Рањени официр ЈНА

ЈНА и, истовремено, извршило мобилизацију своје територијалне одбране која је у конкретном случају представљала паравојну формацију. Та паравојска ће убрзо, супротно свим међународним законима, изводити терористичке акције у правом смислу те речи. А та такозвана републичка војска бројала је у том тренутку 35.000 људи који су кренули у хајку не само на војнике који су кренули на извршење мирнодопског задатка, већ и на атаковање породица старешина ЈНА, не штедећи чак ни жене и децу, чија је једина кривица била што су чланови породица активних војних лица.

Варварство на савремен начин

Непосредно по пријему обавештења о задатку, словеначко је руководство, уместо да прихвати препоруке и одлуке највиших органа савезне државе, предузело 26. јуна мере које се, у најмању руку, могу назвати не само нецивилизованим, већ сасвим оправдано терористичким и варварским. У току тог дана, наиме, на путу према југословенско-аустријској граници, присилно је заустављено више од сто теретних и путничких домаћих и страних возила. Њима су забрањене комуникације којима је, сутрадан, требало да у маршевској колони прођу припадници ЈНА. Возачи су силом били принуђени да не напуштају возила која су служила као штит словеначкој паравојсци која се спрема да мучки отвори ватру по колони која није била спремна за ућешће у било каквим борбеним радњама. На тај су начин, како је касније утврђено од правних и војних експерата, грубо нарушена правила хуманитарног права, јер су заустављена возила постала легитиман циљ напада, с обзиром да су изгубила цивилно својство.

На колону ЈНА, која се зауставила пред тим препрекама, брутално је отворена ватра из свих оруђа и оружја којима је располагала словеначка паравојска. Младићи у сивомаслиним униформама били су принуђени да се бране од ничим изваног напада. У размени ватре страдали су том приликом и неки возачи силом задржаних возила. Њихови животи падају на душу доносиоца и извршиоца злочиначке и сулуде одлуке да се возачи, као живи штит, задрже у својим возилима, иако је било очигледно да ће многи од њих постати невини жртве. Имена организатора и

учесника ове нељудске акције, Словенци скривају до данашњих дана, мада су њихова имена врло добро позната и домаћој и светској јавности.

Постављање барикада на правцу кретања јединица ЈНА и убиства војника, био је само део пакленог плана словеначког руководства у сатанизовању федералне војске и физичкој ликвидацији њених припадника. На удару су били и чланови породица официра и подофицира, као и грађани Словеније који се нису слагали с таквом политиком свог републичког руководства. Но, кренимо редом.

Бестијални живи штит

Паравојни састави Словеније, инструисани од републичких и локалних власти, знали су да ЈНА неће употребити оружје тамо где постоји и најмања могућност угрожавања цивилног становништва. Зато су испред својих нелегалних оружаних састава истурали жене и децу и под њиховом „заштитом“ отварали ватру на војнике и старешине којим није падало на памет да одговарају истом мером. Један у мноштву таквих примера је и случај у Рожној долини где је словеначка паравојска истурила испред себе нејужне цивиле, углавном жене и децу и из таквог „борбеног поретка“ дејствовала ватром на маршевску колону која за то није давала било какав повод.

Један од најмонструознијих злочина Словенаца над ненаоружаним војницима са карауле „Холмец“, забележила је 28. јуна, на Видовдан, камера аустријске телевизије ОРФ. Да тог дана, на том граничном прелазу, удаљеном десетак километара од Блајбурга, не беше ове ТВ екипе, готово ништа се не би знало о зверском и хладнокрвном стрељању тројице заробљених војника граничара који су одложили оружје у коме није било ниједног јединог метка. Тројица младих војника, све се то лепо види на снимку, истакли су белу заставу сачињену од креветског чаршава. Све то, међутим, није било довољно зверима у људском облику да одустану од животињског нагона и рафалном паљбом усмрте тројицу деветнаестогодишњака. Мада је, истини за вољу, словеначки Хелсиншки комитет за људска права оквалификовао тај догађај као „први документовани ратни злочин на простору бивше СФРЈ“, словеначке власт је ћутке прешла преко те бестијасности. Пред тим доказаним ратним злочиним, као и многим дру-

гим које су починили Словенци, очи је затворио и Хашки трибунал.

Мада је званично руководство Словеније злочин на Холмецу оквалификовало као инцидент, а њихово републичко тужилаштво констатовало како „никакав злочин није почињен“, председница Хелсиншког одбора Словеније, госпођа Неве Миклавчич Предан, обратила се Тужилаштву у Хагу, са предлогом да се правди приведу починиоци и организатори гнусног злочина. У одговору из Хага, испод чијег текста стоји потпис Карле дел Понте, наведено је, поред осталог, да се „веома цени племенит рад словеначке хелсиншке организације“, али да је рат у Словенији „прекатро трајао да би се починили бројнији ратни злочини“. Очигледно, одговор Карле дел Понте, имајући у виду његову бесмисленост, не заслужје никакав коментар.

Припадници словеначке паравојске, уз благослов републичких челника, нису имали милости ни према рањеним војницима и старешинама, као ни у односу на медицинско особље које им је притицало у помоћ. У маси тих примера које су регистровале оперативни, обавештајни и медицински органи ЈНА, наводимо само неколико.

Хапшење лекара

Др Вукица Булатовић је санитетским возилом, видно и прописно обележено црвеним крстом, покушала да дође и укаже помоћ рањеним војницима на граничном прелазу Шентил, који су мучки, без икаквог повода, нападе групе бескруполозних острашљеника. И овог пута, наравно, уз благослов власти. Санитетска екипа са др Булатовић на челу, ухапшена је при покушају да пружи неопходну медицинску помоћ повређенима и одмах спроведена у затвор у Песници недалеко од Марибора. Саслушање је трајало више часова, а докторки Булатовић је понуђено да се придружи словеначкој територијалној одбрани, трансформисаној у то време у терористичку паравојну организацију. Пошто је одбила њихов предлог, „цивилизовани“ Словенци су јој дали рок од 24 часа да напусти Словенију. Рањеним војницима на Шентилу није пружена никаква медицинска помоћ.

Сличну тортуру доживео је и доктор Сенад Дураковић у тренутку када је пружао прву помоћ повређеним припадницима ЈНА. Прекинут је у хуманој мисији и ухашен. И њему, као и докторки Булатовић, понуђено је да се придружи словеначком територијалцама. Понос, достојанство и војничка обавеза, међутим, били су јачи од свих понуда и притисака. У знак протеста у затвору је штрајковао глађу.

Доктор Горан Голубовић, који је такође пружао помоћ рањеним војницима и старешинама, превозио је санитетским возилом тешко рањеног поручника Дарка Булатовића. На путу према болници, мучки – из заседе, на санитетско возило, такође прописно обележено, испален је противоклопни пројектил. Тешко рањени поручник добио је још теже повреде, а рањени су возач и доктор Голубовић. Ником од повређених у возилу није пружена неопходна медицинска помоћ. Био је то још један од начина „витешког ратовања“ дежеле на путу до отцепљења од СФРЈ. Нема, нажалост, података о даљој судбини докторке Билатовић, доктора Голубовића и тешко рањеног поручника Дарка Булатовића.

Сједница управног одбора УВП Црне Горе

У СРЕДИШТУ СТАМБЕНИ ПРОБЛЕМИ

Уз поштовање противепидемијских мјера, ових дана одржана је сједница Управног одбора на којој је усвојен план реализације програмских задатака на дужи стазе.

Сједницу је отворио предсједник Удружења Жељко Вукић, предложио дневни ред, а затим говорио о раду Удружења за протеклих шест мјесеци.

Вукић је нагласио да се и поред отежаних услова рада због короне вируса ипак добро радило: редовно су телефоном одржавани контакти са општинским одборима и усмјераван њихов рад, исплаћивана је једнократна новчана помоћ и остварени контакти са новоизабраним органима власти.

Делегација Удружења имала је разговор у Министарству одбране, Фонду ПИО Црне Горе и Удружењу савеза пензионера Црне Горе.

При овим посјетама и разговору истицао је проблем стамбеног збрињавања 260 војних пензионера без стана. Посебно су погођене су-

пруге, због важећег прописа, - када им премине супруг губе право за стан и укидају им се увећани трошкови становања. Зар ово није грех?

У Удружењу цивилних пензионера које је формирало стамбену задругу кажу да су војни пензионери на стамбеном збрињавању код Министарства одбране. Завршена је стамбена зграда са 68 стамбених јединица у Даниловграду, али ни један стан није одређен за војне пензионере. Војни ветерани, браниоци домовине и слободе питају се чији су?

У расправи се укључило више чланова и затражило упорност и одлучност у захтјеву за рјешавање тог важног животног проблема војних пензионера - бескућника.

У наставку рада сједнице разговарало се како обиљежити 28. годишњицу од оснивања Удружења. Управни одбор је био јединствен да се 16. септембра обиљежи овај важан датум за удружење; да се одржи свечана сједница Управног одбора, десети спортски сусрет вој-

них пензионера, да се организује свечаност за званице, управни одбор и учеснике спортског сусрета.

Предсједник Вукић, у складу са програмом обиљежавања, поздравио би учеснике скупа и говорио о историјату и раду Удружења. Свечаност би се наставила подјелом признања установама и појединцима који су помогли и афирмисали Удружење. Такмичарима спортског сусрета уручиће се медаље. Све би се завршило скромним коктелом.

Разматрано је и питање одржавања сједнице годишње Скупштине крајем мјесеца новембра, да би се поднио извјештај о двогодишњем раду јер због короне прошле године није одржана.

Говорило се и о питању са-

радње са удружењима војних пензионера Србије, Македоније и Албаније која је успешна и коректна. Посебно је истакнута сарадња са међународном асоцијацијом удружења војних пензионера – ИЦО и да ће војни пензионери Црне Горе фотографирати – љубитељи природе, који су на досадашња четири такмичења освајали прво мјесто, учествовати и ове године, по конкурс који је расписан.

На крају су позване старјешине који су ове године пензионисани да дођу у Удружење, учлане се и отпочну дружење са ветеранима. Упућен је и позив војним пензионерима који се нијесу вакцинисали да то учине и тиме допринесу општој борби противу короне.

БРИГА ЗА ПЕНЗИОНЕРЕ У ГОДИНАМА

Чланове органа Удружења војних пензионера Црне Горе не спречавају године ни корона вирус да се побрину за своје другове и другарице да припитају како су са здрављем, да ли су вакцинисани, како се бране од напасти епидемије, да припитају да ли је ко у болници и да ли је неком потребна помоћ.

Ових дана, други пут у 2021. години, за сједала је комисија за додјелу једнократне новчане помоћи и разматрала пристигле захтјеве из општинских организација.

Сви пристигли захтјеви били су оправдани и ваљано образложени, што је олакшало рад комисије.

Додијељено је осам помоћи из средстава чланарине у износу од по 100 евра.

Помоћ није велика, нити ће им ријешити све финансијске проблеме, али пензионерима је више од тога осјећај да нијесу заборављени и да је код ове популације усађено војничко другарство и одговорност помоћи човјеку у невољи.

Радивоје Здравковић

Подгорица

ПАЛИМ СЛОБОДАРИМА

Поводом 13. јула Дана државности Црне Горе и тринаестојулског устанка, делегација Удружења војних пензионера Црне Горе у саставу Радош Жугић, предсједник Градског одбора Подгорице и чланови одбора Вукашин Радуловић, Мира Војиновић и Вукашин Рашовић, положили су вијенац на Споменик Партизану борцу на Горици и одали пошту родољубима јунацима и незаборавним херојима, који су своје животе уградили у вијенац слободе за идеале попут домовине, мира, слободе и људског достојанства.

Официри – војни пензионери добро знају што је рат, убијање, разарање, ратне ране и ратне посљедице. Зато имају обавезу да чувају отаџбину и дају свој допринос за очување мира и слободе нашег народа.

Из месне организације УВП Батајница

ПОЧАСТ БОРЦИМА
И ЖРТВАМА НОР

Месна организација УВП Батајница у оквиру годишњег плана рада који се односи на учешће у обележавању празника, дала је допринос у одавању поште и полагању венаца на спомен-обележје у Батајници поводом Дана устанка у Републици Србији у Другом Светском рату.

У центру Батајнице делегација МО СУБНОР Батајница положила је венац и одала пошту жртвама у Другом Светском рату у борби против фашистичких завојевача и домаћих издајника.

Као и раније протеклих 13 година делегација МО УВП Батајница састава Момир Котлаја, Милева Арсић и Младен Војводић положила је венац на спомен-обележје у Батајници и на тај начин исказала дужно поштовање према

жртвама у Другом светском рату на овом подручју равнот Српма.

Због поштовања мера Владе Републике Србије које се односе на епидемију, посебног програма није било.

Војни пензионери су и овога пута пружили пример другима како и у посебним условима бити достојанствени и поштовати тековине револуције свог народа.

Рефик Спахи

Из МО „Бежанијска коса“

ГЛАС ПЕНЗИОНЕРА

Од јануара до јула 2021. године Месни одбор УВПС Бежанијска коса одржао је једну редовну и четири телефонске седнице. Покретана су питања у вези са здравственим, стамбеним, просторним, социјално-хуманитарним збрињавањем, а достављане су сугестије, мишљења и предлози о другим статусним питањима са којима се суочава војнопензионерска популација. Написано је више информација.

У јануару 2021. године надлежним органима достављен је опширан предлог за измене и допуне Закона о посебним условима за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности и две информације: о 28-годишњици од оснивања УВПС и 23-годишњици Месне организације УВПС „Бежанијска коса“.

У марту и јуну 2021. године упућене су две информације у вези са могућностима добијања одговарајућих просторија на две локације за потребе војних пензионера. У априлу 2021. године написана је информација о потешкоћама војних пензионера у вези са добијањем војних споменица. У мају 2021. године упућени су предлози како да се ефикасније реши масовније уклањавање војних пензионера у УВПС.

Уследила је јунска информација у вези са припремом и реализацијом предстојећих изборних скупштина УВПС. Очекују се одговори на поједина питања од надлежних институција.

М. Калчић

Крушевац

МИНИ ОЛИМПИЈАДА ТРЕЋЕГ ДОБА

Мини олимпијада трећег доба организована је и ове године, тачније 13. августа, на познатом излетишту Багдала.

Након поздравне речи, такмичење је отворио председник Градског одбора цивилних пензионера Милоје Богићевић. За културно-уметнички програм био је задужен оркестар РТК Крушевац, са солисткињом Радом Бајић.

Велики број пензионера такмичио се у неколико дисциплина: шутирање на гол, убацивање у кош, пикадо, скок из места у даљ, гађање ваздушном пушком и шах. Док је такмичење трајало, Друштво за борбу против шећерне болести, на посебном пункту, за све заинтересоване организовало је мерење нивоа шећера у крви и крвног притиска.

Најуспешнијима уручене су медаље, али и пружена могућност да учествују на републичкој олимпијади Трећег доба у Врњачкој Бањи.

Олимпијаду је организовало

Удружење пензионера Града Крушевца, а учесници су били Друштво за борбу против шећерне болести, Удружење војних пензионера Крушевац, Етно-секција и Покрет трећег доба из Београда.

Екипу војних пензионера Крушевац сачињавало је шест чланова Градског одбора ВУП Крушевац са председником Душаном Самарцићем на челу. Они су проглашени за најбољу, јер су освојили највише медаља (једну златну, две сребрне и три бронзане). Тим поводом је Милоје Богићевић председнику Самарцићу уручио Захвалницу Удружења пензионера Града Крушевца.

У екипи војних пензионера најуспешнији су били Горан Мишковић у гађању ваздушном пушком – златна медаља у Ђурђе Радмановац, са две сребрне медаље у гађању ваздушном пушком и шутирању на гол.

Такмичење је завршено уз „војнички“ пасуљ.

Мр А. Симоновски

Из рада Општинске
организације УВП ЗемунКРСТАРЕЊЕ САВОМ
И ДУНАВОМ

Уорганизацији пензионера месне заједнице Батајница и Општинског одбора УВПС Земун, поводом Видовдана, реализована је пловидба Савом и Дунавом. Бесплатно крстарење донирала је општина Земун. Пловило се на релацији Хотел Југославија – Ада Циганлија – Панчевачки мост – кула Гардош – хотел Југославија.

Пловидба је трајала три сата. Уз пут су излетници начинили велики број фотографија. На крају су се сви фотографисали за успомену.

Т. Митушев

Ратници по
УРУЧЕНЕ
СПОМЕНИЦЕ

Управославној цркви свете Тројице у Лесковцу 26. јула одржано је опело погинулим припадницима 549. моторизоване бригаде из Јабланичког округа. Опелу су присуствовали ратни командант 549. моторизоване бригаде генерал-мајор Божић Делић, начелник Штаба те бригаде генерал Владимир Стоилковић, командант истуреног комадног места на Паштрику бригадни генерал Стојан Коњић, пуковник Влатко Вуковић као многобројне старешине, војници, породице погинулих припадника бригаде, пријатељи.

После опела ратни командант 549. моторизоване бригаде генерал-мајор Божић Делић уручио је Споменицу породицама погинулих припадника те јединице из Јабланичког округа.

В. Ранковић

Спортска сезона у Црној Гори

ЗАБЛИСТАЛИ ВОЈНИ ВЕТЕРАНИ

Тринаестог јула, у Улотини, бајковитом мјесту поред Лима код Андријевице, одржан је спортско-рекреативни сусрет ветерана Црне Горе. Окупило се 170 ветерана из Цетиња, Подгорице, Никшића, Берана, Бијелог Поља, Рожаја, Петњице, Плава, Гусиња и Андријевице.

Сабрали се стари знанци, ветерани да послје годину дана искажу своје спорско умјеће и смисао за дружење. Због короне вируса ветерани више од годину дана убили су скраћени такмичења и жељно су очекивали поновно окупљање, да се виде, друже и такмиче.

Домаћин сусрета Вукајло Раденовић, предсједник Друштва ветерана Плав, дочекао је екипе, а затим бираним ријечима поздравио такмичаре и означио почетак такмичења.

Такмичило се у четири дисциплине у женској и мушкој конкуренцији: набацивање обручева, бацање камена са рамена, пикадо и шут лопте на гол.

У јакој конкуренцији и фер борби, најуспјешнији су били рекреативци војних пензионера из Подгорице, испред ветерана Цетиња и Никшића. Капитену војних ветерана Комнену Бајчети уручен је пехар, док су у свим дисциплинама по тројици најуспјешнијих такмичара припале медаље и дипломе.

Медаљама из екипе Војних ветерана окитили се: У дисциплини бацање камена са рамена Сања Дракулић, сребрном и Горица Матић, бронзаном, а у мушкој конкуренцији Комнен Бајчета сребрном и Ервин Дураковић бронзаном. У дисциплини пикадо златна медаља припала је Зорану Таушану. У дисциплини шут лопте на гол Јожица Кљајевић освојила је златну медаљу, Весна Балетић бронзану и у мушкој конкуренцији Драгиша Ђуковић бронзану.

Војни ветерани били су најуспјешнији, освојили су осам медаља. У екипном пласману освојили су прво мјесто и заслужено понели пехар да допуне витрине бројних трофеја освојених за протеклих 10 година од свог оснивања и наступима на такмичења ветерана.

Радивоје Здравковић

Бруски котлић у Златарима

ГАСТРОНОМИЈА, СПОРТ, СЛИКАРСТВО

Туристичка организација општине Брус и Месна заједница Златар, 15. августа осми пут организовали су Бруски котлић, на недавној уређеној плажи Ђелијског језера. Овој традиционалној манифестацији одазвале су се 32 екипе из целе Србије, чији је задатак био да припреме котлић са одговарајућим јелом: гулаш, пасуљ, рибља чорба и паприкаш.

Док су се јела крчкала, на новом одбојкашком терену одвијао се турнир уз учешће 15 екипа а све то је на своја платна покушало да пренесе седам ли-

ковних уметника, чиме је манифестација, поред спортског и гастрономског, добила и уметнички карактер.

Вршилац дужности директора ТОО Јелена Радловић изразила је велико задовољство недељном сликом плаже у Златарима, изванредним одзивом учесника и најавила даље активности на omasовљењу манифестације и њеној популаризацији.

Организациони одбор Туристичке организације из Бруса, позвали су осам чланова војних пензионера из Крушевца, са председником ГрОД Душаном Самарџић на челу. Зоран Миловановић, члан ГрОД УВП Крушевца, припремио је пасуљ са царским месом и кобасицама.

Манифестацију је посматрало више од 100 грађана, а био је приређен и културно-уметнички програм, који је увећао манифестацију.

Сви учесници су добили захвалнице и торбе са зачинама.

мр А. Симоновски

Језик наш насушни

ПАСЈА ВРУЋИНА

Велика жега, обично крајем јула или почетком августа, кад сунце немилосрдно пече, па људе који живе поред мора обузме „фјака“, а наше Лале по Војводини дремеж, кад се и сама природа укочи, притиснута јаром, без и најмањег дашка освежавајућег ветра, таква жега назива се у нас, па и у језицима неких других народа - *пасја врућина*. Одличан опис „пасје врућине“ или „пасјих дана“ оставио нам је Јанко Веселиновић у својој приповеци *Град*.

„Врућина и оморина... Нигде цвркута, нигде ветрића! Погде који сељак прође улицом, прекинуо сапињач, раскопчао прса, затурио капу на затиљак, па корача тешко, једва бога назива. Говеда се заобадала, па јуре улицом као бесомучна; коњи стали крај плота, у пашњаку, зној их облио, а они окренули главе јадан другом, па машу и репом се бране од силне муве, пси полегали под стреје, затворили очи, исплазили језике, и лено регну тек онда кад им мува на њушку падне... И живина поскапа. Гушчићи полегали по бари, кокоши се склониле у хладове, опустиле крила, па зинуле од тешког зора; а ћурке заболеле кљунове у земљу, па се не мичу... И дрвета опустила лишће, и кукуруз се пресукао, и влат пшенице стоји усправно као свећа, ни да се њихне... Да бог сачува!... Све игра пред очима; и онај ваздух побледео и отежао, па те гуши као пепео; кроза њ те сунце жеже као жеравица, а бледим се небом ваља понеки жбунић; бео, сив, мрк, голубије боје...“

Обично се мисли да је оваква пасја врућина названа тако по псима. Верује се, наиме, да они тешко подносе жегу, зато што се не зноје. Па ипак, израз пасја врућина нема никакве везе са нашим сеоским џукелама или размаженим господским псима. Он је настао давно, у једној далекој земљи и цивилизацији – у древном Египту.

Објашњење се о томе може наћи на разним местима али најзанимљивије је оно које даје амерички научник Роберт К. Г. Темпл у делу *Тајна звезда Сиријус*. По његовом тумачењу израз *пасја врућина* везан је за појаву Сиријуса, најсјајније и једне од нама најближих звезда (од Земље удаљена „само“ 8,7 светлосних година.). Сиријус се налази у сазвежђу Великог пса и добро се види с јужне Земљине полулопте, па и из земаља око екватора. За Сиријус су знали и стари Грци. Опис те „Пасје звезде“ сачуван је у записима песника Арата из Солија, који сазвежђе Пса описује овако. „Врх Пасје страшне губице обележен је звездом чији је сјај најпродорнији и чији пламен пржи, а људи је зову Сиријус“. На египатском небу та се звезда појављује сваке године у јулу, а нестаје иза хоризонта тек у априлу или мају следеће године. Појавом Сиријуса у тим крајевима настају жестоке жеге, а пошто се та звезда налази у сазвежђу Великог пса, такве се жеге називају – *пасја врућина* или *пасји дани*. Од старих Египћана тај израз су прво преузели Римљани (лат. *Caniculares* - каникуларес) а од њих други европски народи, па и ми.

У неким нашим крајевима нпр. Војводини, пасје врућине називају се - *каникуле*, што му дође на исто, јер тај израз потиче од латинске речи *canis* (канис), која значи „пас“. Па кад неко каже да су наступиле каникуле – значи наступиле су „пасје врућине“.

Руси су значење те речи још више проширили, па су *каникуле* у њиховом језику - „летњи школски распуст и ферије“. Добро смишљено да се некако преживе „пасје врућине“!

Дејан Зељковић

Сећање на Мирослава Лазанског

**ВОЛЕО ЈЕ ОРУЖЈЕ
И ВОЈСКУ**

Памтио је готово сваки детаљ, владао је војном материјом, знао је да испољи дуго стицану ерудицију и да знањима засени осведочене експерте

Недавно је заувек отишао наш амбасадор у Руској Федерацији, наш познати новинар Мирослав Лазански.

С колегом Мирославом Лазанским сусретао сам се на многим догађајима с којих су новинари извештавали. Био је веома знатижељан, волео је војску и оружје, трудио се, као патриота, да представи моћ наше одбране. У текстовима је неговао посебан, специфичан стил изражавања. Имао је у свему мере и озбиљности, чак и онда када су одбрамбени систем потресале афере...

У време када сам обављао дужност секретара Војног изасланства при Амбасади СФРЈ у Букурешту, Мирослав је боравио у Румунији током августа 1989. године. Посетио је неколико јединица Румунске армије и урадио интервју с генерал-потпуковником Илијем Чаушескуом, рођеним братом председника Николаја Чаушескуа, који је у то време био на дужности секретара Високог војнополитичког савета Румунске армије. У војном естаблишменту нашег суседа Илије Чаушеску је био други по рангу. Мирослав ме је тада замолио да симултано преводим његов разговор с генералом Чаушескуом. Био је то занимљив дијалог који је по повратку у Југославију Лазански објавио у листу „Данас“.

Дружили смо се тих неколико дана и једне ноћи, пред поноћ, шетали центром престонице, управо на месту где ће после само четири месеца експлодирати општенародно незадовољство грађана Румуније. Центар је био сабласно пуст, очито да није било ноћ-

ног живота у Букурешту. Изразивши чуђење што, осим понеког униформисаног полицајца, нема становника „на штрафти“, закључио је да то не води добром исходу. Казао сам му да ће, вероватно, ускоро ескалирати незадовољство народа режимом, а додао и чињеницу да је пре кратког времена румунска војска испробавала краткоталасне радио-везе, што дуго није чинила. Ова обавештења пропратио сам важном напоменом: „То није за објављивање.“

Чувао је Мирослав тајну до пре неколико година, када је у „Политици“ објавио текст у којем је описао ту ноћ у Букурешту. Навео је и моје речи о испробавању краткоталасних веза као доказ да је и војска очекивала излив грађанског незадовољства. Да ме не би изложио непријатностима, измислио је име и презиме саговорника. Ту епизоду, како ми је касније рекао, опи-

Са страница „Војног ветерана“

НАЈЦИТИРАНИЈИ НОВИНАР

Дужи низ година на страницама „Војног ветерана“ преносили смо колумне и аналитичке текстове Мирослава Лазанског. Били су то бриљантни погледи на светске војно-политичке догађаје, на ратове и војске које се припремају да бране своје земље или нападају друге.

Може се с правом рећи да је Лазански био најцитиранији новинар у „Војном ветерану“.

Телеграм председника
УВПС породици

БОРАЦ ЗА ИСТИНУ

Председник УВПС Љубомир Драгањац

Међу војним пензионерима Србије болно је одјекнула вест о прераном одласку Мирослава Лазанског, који је својим текстовима оставио дубок траг у нашем новинарству и новијој историји. Ти написи ће за будуће истраживаче, свакако, бити значајан извор података.

Многи од нас су имали ту част и задовољство да се на бројним активностима сусретну са Мирославом. Плену је добротом, поштењем и уважавајућим односом према војсци и њеним припадницима.

Имао сам прилику да се у неколико наврата, још од мог службовања у Хрватској, сретнем и разговарам са Мирославом о значајним војничким и друштвеним темама. Био је објективан и опредељен да истина преовлада јавним мњењем.

Мада сам у телеграму саучешћа замолио колеге у Министарству спољних послова да и вама пренесу изразе дубоког саучешћа, осећам потребу да вам после свега још једном упутим поруку да нећемо заборавити добро дело Мирослава Лазанског.

сао је и у својој књижи. После Титове смрти свечаности унапређења у први официрски чин организоване су централизоване у кругу Војне академије копнене војске (Ков) у Београду. На једном месту су се нашли и ваздухопловци и морнари и „кововци“. Први човек на свечаности бивао је председник Председништва СФРЈ.

На генералној проби свечаности, после дефилеа потпоручника, Лазански ме је питао куда идем после Бањице. Одговорих му да ћу у Редакцију Недељног илустрованог листа „Фронт“. Замолио ме је да га повезем аутом, јер хоће да купи нова издања „Војне књиге“. Разговарали смо о војном новинарству. Мирослав ми је казао да је претплаћен на пет најпознатијих војних часописа на Западу и да помно анализира сваки текст, бележећи најзначајније податке. Одвео сам га потом у просторију маркетинга који се бави војном литературом. Одвојио је нова издања и у то време у готови платио гомилу књига, што је била позамашна свота.

Трудио се Лазански да новинарски посао обави што боље. Изгарао је на текстовима. Трудио се да у области коју прати буде најбољи. Када је каријери наставио у дипломатији, такође је радио под „форсажом“. Можда је то био разлог што нас је прерано напустио.

З. П.

Тежина организовања ослободилачке оружане борбе била је, пре свега, у томе што ју је Југославија почела кад је већина европских земаља пала под ударцима Немачке и кад у окупираној Европи још нико није пружао оружани отпор. Требало је организовати борбу у условима непостојања оружаних формација, припремити људе пошто земља није имала фабрика оружја, да га отимају од непријатеља и тако стварати оружане војне формације. Посебно озбиљан и сложен задатак било је развијање и учвршћивање братства и јединства југословенских народа са обзиром на тешко наследе нерешеног националног питања, што су окупатори и њихове домаће слуге, настојали да искористе за изазивање братоубилачког рата.

У току лета 1941. партизански одреди у Југославији нанели су озбиљне ударце окупаторовим и квислиншким снагама и запалили веће количине оружја. То је омогућило даље нарастање и бројно јачање одреда, који су од неколико десетина израсли у јединице са више стотина, а у неким крајевима земље и са неколико хиљада бораца. Створене су простране слободне територије, многе комуникације биле су пресечене или изложене нападима. Због диверзантске активности на комуникацијама, окупатори и квислинзи били су присиљени да одвајају знатне снаге за њихово осигурање, и да поред појединих важних објеката на путевима и цестама подижу читава утврђења. Саобраћај је био поремећен, транспорт окупационих трупа и ратног материјала кроз Југославију отежани, а експлоатација њених богатстава, потребних ратној привреди сила Осовине, умањена. Уништен је велики број предузећа и рудника или је њихова производња у великој мери опала. Окупатори и квислинзи нису били мирни ни у великим градовима, у којима су се, обично, налазиле њихове јаке снаге. Уништаване су важније установе и објекти, паљена транспортна средства, вршени атентати на истакнуте фашистичке функционере и домаће издајнике. Ударне и диверзантске групе изводиле су препаде на окупаторове војнике и официре, патроле, страже и команде, уништавале складишта, хангаре, ослобађале таоце и затворенике; рушиле железничке станице, кварили скретнице, сигнална и друга железничка постројења, кидале телефонске и телеграфске везе, а радници (припадници група) који су радили у фабрикама, саботирали су производњу, кварили уређаје и постројења и др.

Угрожен окупациони систем

Посебан значај имале су оружане акције које су изводиле мање ударне групе (2—3 лица), најчешће, састављене од омладинаца. Оне су ликвидирале народне издајнике и окупаторове војнике, спаљивале непријатељеву штампу, камионе, складишта и др. Борбено расположење становништва све је више расло и све је био већи број оних који су, на разне начине, учествовали у разним акцијама или одлазили у партизане.

Окупациони систем у целој земљи био је озбиљно угрожен. На слободним територијама у НОР образују се, по директи-

Ратна ситуација у лето 1941. године

ПРВЕ СЛОБОДНЕ ТЕРИТОРИЈЕ

Ударне и диверзантске групе изводиле су препаде на окупаторове војнике и официре, патроле, страже и команде, уништавале складишта, хангаре, ослобађале таоце и затворенике; рушиле железничке пруге, палиле железничке станице, кварили скретнице, сигнална и друга железничка постројења, кидале телефонске и телеграфске везе, а радници (припадници група) који су радили у фабрикама, саботирали су производњу, кварили уређаје и постројења и др.

ви ЦК КПЈ органи народне власти — народноослободилачки одбори. Они се, нешто касније, стварају и на окупираној и полуослобођеној територији. У лето 1941. они имају различите називе: одбори народног ослобођења, одбори народне одбране, ослободилачки комитети, револуционарна већа, команде општина итд. У неким крајевима њихову функцију врше организације Народноослободилачког фонда. Ти органи регулисали су живот на ослобођеним територијама и старали се о снабдевању и збрињавању партизанских одреда. Настали на рушевинама старе власти која се ставила у службу окупатору, народноослободилачки одбори били су најснажнији израз друштвено-политичке оријентације устанка, кроз који су се од почетка оружане борбе манифестовале националне, демократске и социјалне тежње широких народних слојева.

Ојачање окупаторских снага

У лето 1941. немачке трупе дубоко су продирале на територију Совјетског Савеза. Црвена армија и совјетски народ улагали су крајње напоре и подносили тешке жртве да би зауставили напредовање фашистичке армије. Истовремено, под руководством Комунистичке партије, настало је у Југославији ново ратиште. Народноослободилачка борба распламсала се на читавој њеној територији, а окупационе и квислиншке трупе биле су немоћне да то спрече.

Немачка окупациона управа у Србији извештава Берлин: „Покушавали смо свим средствима, али ништа не помаже. Позиције партизана у шумама су такве да их је, тако рећи, немогућно погодити у срце. Не помаже ни појачана пропаганда која говори о томе да бољшевицима иде на фронту рђаво. Добијам утисак да ни вести о капитулацији СССР не би довеле до капитулације ових бандита који су живи као ђаволи. Осим тога њихова организација је изврсна. Она би могла бити класичан пример најбоље тајне организације. Ускоро је из Берлина стигла опомена окупационој управи: „Нама је данас мир на Балкану потребан више него икад. Ми га морамо постићи, па макар и уз највеће жртве — догађаји у Југослави-

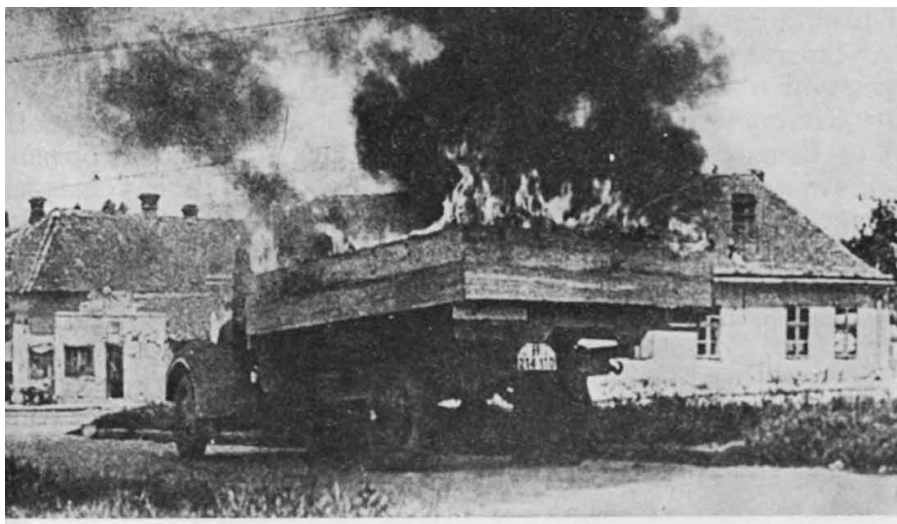
ји врло рђаво утичу на друге балканске земље. Сличне извештаје о стању на свом окупираном подручју писали су италијански, бугарски и мађарски команданти окупационих трупа“.

Изненађени и забринуте размерама ослободилачке борбе у Југославији у летњим месецима, немачки и италијански окупатори били су приморани да довлаче нове снаге из других окупираних земаља и са других фронтова. Италијанска Врховна команда (Comando Supremo) је била присиљена, иако је у Југославији имала веома јаке снаге, да неке дивизије које су после априлског рата враћене у Италију, поновно пребаци у Југославију.

У јулу је против устаника у Црној Гори ангажовано шест дивизија, углавном из састава италијанске окупационе армије у Албанији. Усташке и домобранске снаге нису биле у стању да спрече развој оружаног устанка на територији Независне Државе Хрватске, па је у другој половини августа дошло до интервенције италијанских трупа. Немци су пребацили у Србију ојачану 342. дивизију из окупиране Француске, 113. дивизију с Источног фронта, ојачани 125. пук из Грчке и полицијске јединице из Француске и Немачке. Са тако ојачаним снагама окупатори су крајем лета и у јесен 1941. извели више офанзивних операција, у намери да униште поједина жаришта устанка. Јаки делови италијанске 2. армије, дислоциране у Југославији, почели су крајем августа операције у Херцеговини, западној Босни, Лици и Кордуну. Према Хитлеровој наредби од 16. 9. 1941. почела је велика немачка офанзива у Србији, тзв. прва непријатељска офанзива која је трајала до почетка децембра, и у којој је, поред квислиншких снага, учествовало око 6 немачких дивизија (704, 714, 717. посадна, ојачана 342. и 113. пешадијска дивизија, ојачани 125. пук и делови нем. 718. дивизије дислоциране у НДХ). За време те офанзиве један део партизанских одреда са Врховним штабом повукао се у Рашко-полимску област (Санџак).

Злогласни логори

За време операција непријатељ је вршио репресалије и терор над цивилним становништвом. Паљена су насеља,

Горео је и немачки заробљени камион

пљачкана имовина, масовно уништавањем становништво, жене, старци и деца, десетине хиљада људи интернирано у злогласне концентрационе логоре Јасеновац, Стара Градишка, Бањица, Сајмиште, Шабац, Ниш, Ваљево, Костолац, Раб, Молат, Бегуње, или у познате логоре смрти широм Европе: Бухенвалд, Дахау, Аушвиц, Маутхаузен и др. На десетине хиљада грађана одведено је на ропски рад у Немачку. Масовне и тешке злочине извршили су Немци у Србији, настојећи да и сам начин извршења смртне казне постигне застрашујући ефект (из директиве начелника немачке Врховне команде - Oberkommando der Wehrmacht) В. Кајтела, уочи офанзиве на партизанске одреде у Србији). Тако су, нпр., у Крагујевцу и околини извршили масовни покољ становништва, и убили више хиљада људи међу којима и ђаци Крагујевачке гимназије заједно с професорима. Масовни покољ становништва извршен је и у Краљеву, Шапцу, Мачви, Београду и другим местима. Људи су вешани на канделабре (Београд), на дрвеће по шеталиштима, затим живи бацани у јаме (Босна, Херцеговина, Хрватска), на десетине људи, жена и деце живи спаљивани у кућама или убијани на најсвирепији начин.

Усташе на једној, а четници на другој страни настојали су да још више распиру братоубилачку борбу између српског, хрватског и муслиманског становништва. Италијански окупатор преко великокрпских елемената на свом окупационом подручју настојао је да створи упоришта међу српским народом, приказујући се као заштитник Срба од усташких погрома. Немци су 29. августа образовали у Србији владу Милана Недића, омогућили јој да формира неколико одреда који су одмах ангажовани у борби против партизана у Србији. У истом месецу Немци су склопили споразум са четницима Косте Пећанца. На Косову су албански националисти, уз помоћ италијанског окупатора, формирали своје јединице за борбу против партизанских снага на том и суседним подручјима Србије и Македоније.

Напорима окупатора и квислинга да спрече развој оружане борбе, придружиле су се у овој фази и оне снаге југосло-

венске буржоазије у земљи, које су се, углавном, окупљале око југословенске избегличке владе. Свесне да оружани устанак под руководством Комунистичке партије Југославије неминовно води и ка промени друштвено-политичких односа, те снаге су се још одлучније ангажовале против народноослободилачког покрета. Тако се, најпре у Србији, затим у Лици, Босанској крајини, Херцеговини и северној Далмацији, а касније и у осталим деловима земље организују четници Драже Михаиловића, који су тежили да као оружану снагу великокрпске буржоазије, уз помоћ западних савезника, поврате њену хегемонију. Њихова акција била је усмерена на то да разним паролама о преурањености устанка, одврате народ од оружане борбе против окупатора и квислинга и разбију његово јединство. Четничко руководство формира своје војне јединице и ступа у тајне контакте с окупаторима и истакнутим квислинзима, припремајући се за отворену оружану борбу против партизанских одреда.

Преговори са четницима

У тежњи да се створи јединствени општејугословенски фронт борбе против окупатора, Комунистичка партија Југославије и руководство НОП улагали су напоре да постигну споразум са четницима о заједничкој борби против окупатора, истичући да је борба против окупатора основни задатак свих патриотских снага и да у тој борби нема никакве препреке за сарадњу четничких и партизанских снага. У том смислу, на преговоре са Д. Михаиловићем у два наврата ишао је и Врховни командант партизанских одреда, Јосип Броз Тито, али без неких значајнијих резултата. Д. Михаиловић није био за оружану борбу против окупатора. Већ у то време, а уз сагласност немачке окупационе управе, склопио је с Недићем 5. септембра тајни споразум за борбу против партизана, а са Немцима 11. новембра. Руководства Комунистичке партије и у другим деловима земље покушала су да постигну споразуме са припадницима грађанских политичких странака који се до тада нису отворено експонирали као сарадници окупатора. Међутим, и те групе биле су против устанка, тонући све дубље у издају

основних националних интереса. У октобру 1941. у штаб Д. Михаиловића стигли су изасланици краљевске избегличке владе. Како је у то време била у току немачка офанзива на партизанске одреде у Србији, четници су оценили да је наступио повољан тренутак за отпочињање напада на партизанске снаге. У тако сложеној политичкој ситуацији у земљи, под утицајем тих групација и четника, долази до слабљења снага НОП у неким крајевима (Босна и Херцеговина, Лика, Србија, Црна Гора) због чега започиње процес диференцијације у редовима устаника. У редовима присталица поменутих група и четника нешто касније наступа, такође, процес диференцијације, ослобађања народа испод њиховог утицаја и окупљања у јединствени фронт за борбу против окупатора и домаћих издајника, што ће уз повремене осеке НОП, трајати за све време рата.

Главни штаб Народноослободилачких партизанских одреда Југославије посвећивао је посебну пажњу изградњи оружаных снага. Већ 10. 8. 1941. у Билтену Главног штаба НОПОЈ (први ратни општејугословенски лист) објављено је упутство у којем су изложени основни принципи организације партизанских одреда, командовања, изградње војних кадра, збрињавања и лечења рањеника, снабдевања итд. У упутству је наглашено да ће се у повољним условима стварати веће војне формације ради извођења крупнијих операција. У истом билтену дата је и основна концепција оружане ослободилачке борбе народа Југославије и основи стратегије и тактике. Ради реализације концепције оружане борбе, издао је наређење о оснивању партизанских одреда и диверзантских група на целој територији Југославије. Тако се уз јединствено ратиште, јединствене оружане снаге, од првих дана НОР, изграђивала и јединствена стратегија и тактика рата. У истом месецу Главни штаб је прописао заклетву, амблем и начин поздрављања у партизанским одредима.

Организовање течајева

Повећавање броја партизанских одреда и њихово јачање, већ у почетној фази устанка, поставило је пред сва руководства проблем старешинског кадра. На командне дужности постављани су борци — радници, сељаци, ђаци и студенти, који су се истичали храброшћу и умешношћу у борбама. У командама и штабовима уведена је функција политичког комесара, који је заједно са командиром и командантом руководио јединицом и вршио посебне политичко-васпитне функције. У јединицама се образују партијске и скојевске организације које су знатно допринеле извршавању борбених задатака, подизању дисциплине, политичког рада у војсци и народу и др. Од самог почетка оружане борбе КПЈ је посвећивала велику пажњу идеолошко-политичком и културно-просветном раду у јединицама и народу, организовањем течајева за описмењавање, предавања, културно-уметничких приредби итд. При партијским руководством и штабовима организоване су технике за умножавање и растурање партијске штампе и других публикација. Штабови су издавали своје листове и билтене са радио-вестима.

Уређује: мр
сц. др Часлав
Антић

Живот свакидашњи

НЕПРИЈАТНОСТ ЗВАНА НЕВОЉНО МОКРЕЊЕ

Уринарна инконтиненција ремети квалитет живота и погађа оба пола, али је далеко учесталија међу женама, срећом, лечење је ефикасно, а оно оперативно - заврши се за један дан

Мокрење представља физиолошку функцију, чије нормално обављање захтева сложу интеракцију између грађе мокраћног мехура, анатомских структура дна мале карлице, те различитих делова централног и периферног нервног система. Различите промене и аномалије узрокују поремећај пражњења мокраћног мехура, који се очитује на неколико начина, а најчешћи је такозвано бежање мокраће.

не може да довољно затвори канал. Дакле, поремети се анатомија и долази до невољног умокравања - објашњава др Слађана Ковачевић, специјалиста урологије.

Није болест него симптом

Постоји пет врста уринарних инконтиненција и то: стресна, ургентна, преливајућа функционална и мешовита, али и привремена, коју изазивају одређена пића, храна или лекови диурететског дејства,

попут алкохола, кофеина, газираних сокова, вештачких заслађивача, љутих папричица и зачињене хране, цитруса, као и велике количине витамина Це, затим лекови за хипертензију, седативи...

- Неволно мокрење може бити и последица безазлених стања, као што су упала мокраћне бешике или затвор. При упали бешике слузница је иритирана и појачан је нагон за мокрењем. Код затвора ректум пун садржаја, који се налази поред мокраћне бешике, надражује нерве повезане са нервима бешике и то такође повећава нагон за мокрењем.

Уколико траје предуго, разлоге треба потражити у другим стањима, као што су трудноћа, порођај, менопауза, хистеректомија, камен, тумор у мокраћним путевима, разне неуролошке болести - мултипла склероза, Паркинсонова болест, мождани удар и повреде кичмене мождине - наводи др Ковачевић.

Уринарна инконтиненција дефинише се као губитак вољне контроле над мокрењем, и није болест него симптом, чија тежина се креће од повремених до неиздрживог нагона, праћеног честим умокравањима. Склонији су јој гојазни, због повећаног интраабдоминалног притиска на мокраћну бешику, који пак увећава вероватноћу за настанак стрес инконтиненције, док је значајан фактор ризика и пушење.

Следствено, превенција ове непријатне физиолошке појаве је одржавање нормалне телесне тежине, вежбање мишића карличног дна (Кегелове вежбе), избегавање кофеина, жестоког алкохола, зачињене хране и престанак пушења.

И физички напори „окидач“

Лекари наглашавају да невољно мокрење значајно ремети квалитет живота. Најпре, свеприсутан је осећај непријатности,

влаже, и као да ћете сваког часа мокрити. Умокравање се, такође, дешава и приликом сексуалног односа, што је изузетно непријатно, а тегобе трпе и жене које се баве физичком активношћу трчањем или јогом, подижу децу у руке и уопште су у ситуацији абдоминалног притиска, приликом физичких напора. Компликације такође могу бити и чести дерматитиси због стално надражене влажне коже.

На крају, не мање значајан је и економски моменат јер су жене приморане да троше немали новац на хигијенске улошке. Када уринарна инконтиненција ремети свакодневне животне активности, време је да се пацијент обрати лекару.

ТИПОВИ ИНКОНТИНЕНЦИЈЕ

Ургентна инконтиненција је нагло настала неиздржива потреба за мокрењем праћена умокравањем. Симптом се јављају и ноћу, а узроци могу бити разни, од благих инфекција, па до неуролошких поремећаја и дијабетеса. Други тип је преливајућа: стално капање урина, као последица недовољне испражњености мокраћне бешике. Трећи тип, функционалну инконтиненцију, изазивају психичке или физичке болести, попут артритиса, које посредно утичу на умокравање.

КЕГЕЛОВЕ ВЕЖБЕ

Направите покрет као да покушавате да спречите мокрење - тако што стежете мишиће између ректума и вагине. Задржите мишиће у контракцији десет секунди, а након тога се опустите, па поновите вежбу бар још десет пута. Пожељно је да ове вежбе радите 8-10 пута дневно. Да бисте постигли добре резултате, морате вежбати упорно, свакодневно, посебно ако већ имате проблем са задржавањем урина и ако пре тога нисте вежбали превентивно. Вежбе се могу радити и у стајаћем ставу и на било ком месту, у канцеларији, лифту, док стојите и чекате у реду.

Инконтиненција се лечи конзервативном или хируршком методом. Прва се састоји у јачању мускулатуре дна мале карлице (Кегелове вежбе и електростимулација), локално (уз употребу естрогених крема, медикаментозну терапију антихормонима и фототерапију). Хируршко лечење је најефикаснији метод и подразумева постављање синтетских мрежица, такозваних слингова, транспозитивних трака (TOT).

- Данас постоје ефикасна решења за овај проблем, минимална инвазивна хирургија која траје дан: поставља се једна трачица која имитира мишић и ојачава мускулатуру. Ради се у анестезији, вагинално се оперише и већ сутрадан идете кући и више немате тегобу. Пут до оперативног начина лечења је редован, преко лекара опште праксе који све чешије упућују пацијенткиње на операцију, покривену здравственим осигурањем. Такође, захваљујући већој заступљености ове теме у медијима, жене су охрабрени позитивним примерима из своје околине да се обрате лекару - наглашава докторка.

Олга Јанковић
Извор „Магазин“

ТАБУ ТЕМА

Оуринарној инконтиненцији се мало прича и то јесте табу тема у Србији. Чак и колеге из неких других области, нарочито опште праксе, мало знају да упуте пацијенте, а реч је о масовној појави. Такође, владају и заблуде међу самим женама. Многе сматрају да је то нормална, па и неизбежна појава, која се мора трпети јер долази с годинама старости - примећује др Слађана Ковачевић.

Стрес уринарна инконтиненција, или невољно умокравање, погађа оба пола (код мушкараца је узрок бенигно увећање простате), али је далеко учесталија међу женском популацијом. Ових тегоба нису лишене ни оне млађих година, а нарочито је честа појава код жена касније животне доби јер с годинама долази до слабљења мишића мокраћне бешике и карличног дна, слично као што је то случај са мишићима лица.

- Код младих жена ово се догађа ако су имале тежак порођај или је беба била велика. Узрок је у тим случајевима тегљење мишића карличног дна. Мишић више не држи чврсто тај каналић кроз који мокримо, па кад се закашљемо или кинемо, он

Симптоми летње прехладе и грипа и других инфекција

КАДА ПРОЦУРИ НОС

Да ли знате како изгледа летња прехлада? Која је разлика између летње прехладе и грипа? Знате ли који су симптоми летње прехладе, грипа и других инфекција?

Грип је заразна респираторна инфекција изазвана вирусом грипа. Вирус изазива се-

зонске епидемије респираторних болести, које се јављају најчешће током јесењих и зимских месеци.

Многи људи током лета имају симптоме налик грипу. Међутим, иако је грип болест која се може јавити током целе године, симптоми који се јављају лети нису нужно последица инфекције овим ви-

русом. Ево како изгледају симптоми летње прехладе, грипа и других инфекција.

Када имате грип, симптоми се обично појаве одједном. Они укључују:

грозницу, дрхтавицу, – кашаљ или кијање, главобољу, болове у телу и мишићима, зачепљен нос, упаљено грло, умор.

Симптоми грипа су такође уобичајени симптоми других болести. Ако имате ове симптоме током летњих месеци, они могу бити последица друге болести или стања које нема везе са вирусом грипа.

Прехлада је респираторна инфекција, која може бити изазвана различитим вирусима.

Постоји много преклапања између симптома обичне прехладе и грипа, попут цурења носа или кашљања, кијања и упале грла. Међутим, за разлику од грипа, симптоми обичне прехладе развијају се постепено и много су блажи.

Иако се гастроентеритис често назива и „стомачни грип“, није повезан са gripом. Гастроентеритис је упала гастроинтестиналног тракта, која захвата желудца и танко црево и као последица се јавља акутна дијареја. Упала је проузрокована најчешће ин-

фекцијом других вирусима или ређе бактеријама, њиховим токсинима, паразитима или нежељеним реакцијама на храну или лекове.

Уобичајени симптоми гастроентеритиса, који су истовремено и симптоми грипа, подразумевају температуру, главобољу и болове у телу и мишићима.

За разлику од грипа, симптоми гастроентеритиса су више усмерени ка гастроинтестиналном тракту и могу укључивати воденасту столицу (дијареју) и стомачне грчеве.

Пнеумонија је инфекција плућа. Иако може настати услед компликације грипа, постоје и други могући узроци. У њих спадају други вируси, бактерије, гљивице и одређени хемијски или еколошки агенси.

Уобичајени почетни симптоми могу бити врло слични симптомима грипа и укључивати температуру, дрхтавицу и главобољу.

Кашаљ са зеленом или жутом слузи, недостатак даха и оштар бол у грудима су симптоми на које посебно треба да обратите пажњу јер су специфични за упалу плућа.

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Beograd, Sazonova 18a
Tel: 011/2435-924

Novi Beograd, Bulevar Crvene armije 11v
Tel: 011/77-09-099

Novi Sad, Bulevar Oslobođenja 111
Tel: 021/66-22-757

www.slusniaparatizonex.rs
info@slusniaparatizonex.rs

25

Godina sa
Vama

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ

Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА

Љубомир Драгањац

НАСЛОВНА
СТРАНА:
Звонимир
Пешић

Година XIX. Број 210/211 ЈУЛ -АВГУСТ, 2021.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Стеван Стојановић (Шабац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Драган Дабетић (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници и
сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахрањивања преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почаста преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Не кувам млеко, а често ми
прекипи.*

*Парадокс: у равници аграр
на низбрдици.*

*Има петљу, недостају му
чакишуре.*

*Каријериста има мењач,
али нема рикверц.*

*Изузетан је човек. Када се
деле функције њега изузму.*

*Пироман се осигурава
против кише.*

*Играјмо се речима,
а не људима.*

Душан Старчевић

TANJA^{heart}dent

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.
Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х